

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND
NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „ETTEVÕTLUS JA PROJEKTIJUHTIMINE”

Ilona Kuningas

**ETTEVÕTLUSAKTIIVSUSE SUURENDAMISE VÕIMALUSED
IDA-VIRUMAA ALUSTAVA ETTEVÕTTE VAATENURGAST**

Lõputöö

Juhendaja lektor Jelena Rootamm-Valter

NARVA 2020

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

Ilona Kuningas

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. ETTEVÕTLUSAKTIIVSUSE TEOREETILISED ALUSED	6
1.1 Ettevõtluse olemus ja tähtsus	6
1.2 Ettevõtlust mõjutavad tegurid	9
1.3 Ettevõtlusaktiivsus ja selle mõõtmine	11
1.4 Ettevõtlusaktiivsust mõjutavad tegurid	13
2. IDA-VIRUMAA ETTEVÕTLUSAKTIIVSUSE SUURENDAMISE VÕIMALUSED	17
2.1 Ida-Virumaa ettevõtluskeskkond	17
2.2 Ida-Virumaa alustavate ettevõtete aktiivsuse uurimise meetodika ning kogumi ja valimi moodustamine	20
2.4 Ida-Virumaa alustavate ettevõtete aktiivsuse uuringu tulemused	24
2.5 Ettepanekud ettevõtlusaktiivsuse suurendamiseks.....	30
KOKKUVÕTE.....	33
KIRJANDUS.....	36
SUMMARY	42
LISAD	44
LISA 1 RIK-i POOLT KOOSTATUD ETTEVÕTETE LOETELU	44
LISA 2. INTERVJU KAVA TEGUTSEVATELE ETTEVÕTETELE.....	48
LISA 3. INTERVJU KAVA TEGEVUSE LÕPETANUD ETTEVÕTETELE	50
LISA 4. EESTI TÖÖTUKASSA ETTEVÕTLUSE ALUSTAMISE TOETUSE TINGIMUSED JA TOETUSE SAAJA KOHUSTUSED	52
LISA 5. RIIGI TUGITEENUSTE KESKUSE STARDITOETUSE TINGIMUSED	55

SISSEJUHATUS

Ida-Virumaa ettevõtlusaktiivsus on võrreldes teiste Eesti piirkondadega madal jäädes olulisel määral alla riigi keskmise. Piirkonnas on vähe ettevõtteid, kelle juures saavad kõrghariduse omandanud inimesed oma haridusele vastavat tööd. Seetõttu inimesed ei leia tihti oma haridusele ja oskustele vastavat rakendust. Üheks võimaluseks on realiseerida ennast ettevõtluses ning hakata ise tööandjaks. Kuid vähesed kasutavad seda võimalust. Ettevõtlusaktiivsust Ida-Virumaal tuleks tõsta.

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada, millised tegurid mõjutavad alustavate ettevõtete aktiivsust Ida-Virumaal ning uuringu tulemustest lähtudes pakkuda välja meetmeid ettevõtlusaktiivsuse suurendamiseks.

Lõputöö eesmärkidest tulenevalt oli püstitatud järgmised uurimisülesanded:

- anda ülevaadet ettevõtluse olemusest ja tähtsusest ning tuua välja ettevõtlust mõjutavad tegurid;
- anda ülevaadet ettevõtlusaktiivsuse olemusest ja tuua välja ettevõtlusaktiivsust mõjutavad tegurid;
- valida meetodid Ida-Virumaa alustavate ettevõtete aktiivsuse uurimiseks;
- välja selgitada, millised takistused on mõjutanud Ida-Virumaal tegevust alustanud ettevõtjaid;
- välja selgitada, millistele aspektidele peab alustanud ettevõtja rohkem tähelepanu pöörama;
- teha ettepanekuid, kuidas motiveerida Ida-Virumaa elanikke alustama ettevõtlustegevust.

Lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis käsitles autor ettevõtlusaktiivsuse teoreetilisi käsitlusi, määratledes kirjanduse põhjal ettevõtluse, ettevõtja ja ettevõtlusaktiivsuse mõisted. Peatükk tugineb erinevate autorite seisukohtadele, peamiselt Shane, Venkataraman, Ahmad, Seymour ja Stephen.

Teises peatükis iseloomustab autor Ida-Virumaa ettevõtluskeskkonda ja uuringut, esitas saadud tulemusi ning tulemustest lähtuvalt ettepanekud alustavate ettevõtjate aktiivsuse suurendamiseks.

Lõputöö uuring on kvalitatiivse olemusega ja lõputöö uuringu liigiks on juhtumiuuring. Juhtum hõlmab Ida-Virumaal 2016. aastal tegevust alustavaid ettevõtteid.

Andmekogumise meetodiks valis autor poolstruktureeritud intervjuu ja andmete töötlemise meetoditeks kvalitatiivse sisuanalüüsi ning võrdlusanalüüsi. Kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul keskenduti teksti sisule ja võrdlusanalüüsiga leiti seoseid ettevõtlusaktiivsuse, vanuse, hariduse ja tegevusala vahel.

Kogumi moodustamiseks palus autor Registrate ja Infosüsteemide Keskuselt (RIK) andmeid Ida-Virumaal 2016. aastal asutatud ettevõtete kohta. Uuringu läbiviimiseks jaotas autor ettevõtted kahte gruppi: aktiivselt tegutsevad ning tegevuse lõpetanud ettevõtted.

Valimi moodustamisel ehk intervjuus osalejate valiku tegemisel lähtuti sellest, et esindatud oleksid erinevad ettevõtte tegevusvaldkonnad ning eri vanuses ettevõtte omanikud. Uuringu käigus viidi läbi kuus telefoniintervjuud tegutsevate ettevõtete juhtidega ning üks telefoniintervjuu tegevuse lõpetanud ettevõtte juhiga. Telefoniintervjuud viidi läbi aprilli kuus 2020. aastal.

Uuringu tulemused esitatakse algul statistiliste näitajate põhjal ning seejärel seostab autor need intervjuude käigus saadud kvalitatiivsete andmetega. Tuginedes ettevõtete andmete analüüsile toob lõputöö autor välja omapoolsed ettepanekud Ida-Virumaa alustavate ettevõtete aktiivsuse ja nende jätkusuutlikkuse toetamise suurendamiseks.

Varasemalt läbiviidud Ida-Virumaa ettevõtlusaktiivsuse uuringud on keskendunud peamiselt tegutsevate ettevõtete uurimisele aga oma lõputöös lähtub autor aktiivsuse uurimisel Ida-Virumaa alustavate ettevõtjate vaatenurgast.

Töös esitatud ettepanekute rakendamine aitab motiveerida Ida-Virumaa elanikke alustama ettevõtlustegevust ja seeläbi suurendada maakonna ettevõtlusaktiivsust.

1. ETTEVÕTLUSAKTIIVSUSE TEOREETILISED ALUSED

1.1 Ettevõtluse olemus ja tähtsus

Ettevõtluse puhul ei saa välja tuua ühest definitsiooni. Kogu selle mitmekülgsuse juures on seda raske ühe määratlusega kokku võtta. Ettevõtlus on nähtus, mis väljendub majanduses mitmesugustes vormides ja avaldub paljude erinevate tulemuste kaudu. Need tulemused ei ole alati seotud rahalise jõukuse loomisega. Nad võivad olla seotud tööhõive suurendamise, ebavõrdsuse kaotamise või üha enam ka keskkonnaprobleemidega (Ahmad, Hoffmann 2008). Ettevõtlus on enamasti väga mitmekülgne ja ettevõtluskeskkond muutlik. Muutlikkus avaldub nii eesmärkides, ülesannete struktuuris ja keerukuses kui ka piiratud ressursides. (Raab jt 2005: 73)

Tänapäevases käsitlustes nähakse ettevõtlust sageli kui tegevust või protsessi, mille käivitajaks on inividid, kes on suutelised uusi võimalusi avastama, hindama ja ära kasutama (Shane, Venkataraman 2000). Gheorge Săvoiu (2014: 65) on võrrelnud ettevõtlust näidendiga, mille ette kandvaks näitlejaks on ettevõtja ning kelle tegevuse tulemusena sünnib etendus ehk ettevõte.

Majandusleksikon (Mereste 2003) seletab ettevõtluse tähendust kui kasumit taotlevate ettevõtete asutamist, käigus hoidmist, arendamist ja laiendamist (ingl. *business*). Teine vaste on konkreetsem, kus ettevõtluseks loetakse igasugust majandustegevust, mille eesmärgiks on tulu saamine kauba tootmise ja teenuste osutamise teel. Kolmanda tähendusena tuuakse välja ettevõtete rajamise ja majandamise asjandus (ingl. *entrepreneurship*). Mereste (2003) seob ettevõtluse mõiste ettevõtlikkusega. Ta toob välja, et ettevõtlikkus on võime asutada ettevõtteid, töötada ettevõtjana ja valmisolek kanda sellega seotud riske. See määratlus sobib ka autori lõputöö valdkonnaga – alustavate ettevõtete aktiivsus.

Ettevõtja on isik, kes on innovaatiline ja valmis astuma kõrvale harjumuspärasest, leiutama uusi tooteid või tootma olemasolevaid uuel moel, rakendades varem kasutamata tehnilisi võimalusi ning avastades uusi (Schumpeter 1943: 132). Ettevõtlusega tegelev isik võtab enda kanda riski, mis tuleneb sellest, et tootmine võib lõppeda ka kahjumiga. Lisaks otsustatakse mida toota, kus, kuidas ja kellele seda turustada ning investeeringute tegemise üle, s.o hoonete ehitamine ja masinate soetamine. (Mereste 2003:178) Ettevõtjat peetakse äritegevuse peamiseks mootoriks turumajanduses. Väärtuse loomis ja vahetusprotsessis on ettevõtjal täita mitmed ülesanded erinevatel turgudel – ostab sisse

ressursse, toodab ja müüb kaupa või osutab teenust tarbijaturul (Mets 2005: 7). Ettevõtjad on kui turu protsesside nähtamatu käsi, kes lootuses endale kasumit teenida, parandavad tahtmatult ka teiste inimeste heaolu (Norton, Moore 2006).

Ettevõtja, ettevõtte ja ettevõtlus on nii tihedalt seotud, et üheta ei saa olla teist – kui ei looda ettevõtet, ei ole ettevõtjat ning ei toimu ka ettevõtlust. Kuigi paljud autorid nõustuvad sellega, et neid tuleb vaadelda koos, siis sama palju on ka neid, kes mõistete ettevõtja ja ettevõtte ühtesulatamise asemel eelistavad pigem näha neid eraldiseisvatena. (Hébert, Link 2009: 99)

Ahmad, Seymour (2008) toovad välja Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) ametlikud ettevõtja, ettevõtlusaktiivsuse ja ettevõtluse definitsioonid. Ettevõtjad on nende autorite järgi isikud (äriomanikud), kes loovad väärtust oma majandustegevusega või majandustegevuse laiendamisega, tutvustades ning kasutades uusi tooteid, protsesse ja turgusid. Ettevõtlusaktiivsust soovivad Ahmad ja Seymour (2008) määratleda kui ettevõtlikku inimtegevust, eesmärgiga luua väärtust oma majandustegevusega või majandustegevuse laiendamisega, tutvustades ning kasutades uusi tooteid, protsesse ja turgusid. Ettevõtlus on autorite ja OECD määratluse kohaselt ettevõtlusaktiivsusega seotud nähtus.

OECD ettevõtluse definitsioon tõmbab eraldusjoone ettevõtja ja ettevõtlikkuse vahele – viimane ei sõltu esimese olemasolust. Ettevõtlik inimene ei pea olema tingimata ettevõtja ehk omama osalust ettevõttes. Samas võivad ka ettevõtted, mida ei juhi ettevõtja, olla ettevõtlikud. Erinevalt paljudest teistest käsitlustest, ei seostu OECD määratluses ettevõtjad ja ettevõtlus üksnes iseendale tööandjaks olemise või väikeettevõtetega, vaid tähtis on definitsioonis toodud protsesside toimumine – luuakse mingi uus toode või teenus. Lisaks millelegi uuele, luuakse ka väärtusi, mis võivad, kuid ei pruugi olla rahaliselt mõõdetavad. Siinjuures ei ole ettevõtluse vajalikuks eelduseks õnnestumine. Ka läbikukkumine on ettevõtluse osa ning võib anda olulisi teadmisi. (Ahmad, Hoffmann 2008)

Autor lähtus töös Shane ja Venkataramani määratlusest, kes kirjeldavad ettevõtlust kui tegevust või protsessi, mille käivitajaks on inividid, kes on suutelised uusi võimalusi avastama, hindama ja ära kasutama. Ettevõtja määratlemisel lähtub autor Ahmad ja Seymouri definitsioonist, kus ettevõtjaid nähakse kui isikuid, kes loovad väärtust oma majandustegevusega või majandustegevuse laiendamisega.

Ettevõtluse arengust sõltub olulisel määral riigi majanduslik ja sotsiaalne areng. Majanduslik areng on tihedalt seotud ettevõtlusega. Iga regioon peaks pidama oluliseks ergutada ettevõtlust ja panustada selle arengusse. (Hackler, Mayer 2008) Riigi majanduslik olukord määrab elanike sissetuleku ja ostujõu, tööhõive taseme, investeerimisvõimalused ning rahaliste vahendite kättesaadavuse. (Ratanova et al. 2013)

Väikelinnades ja maapiirkondades on oluline arendada ettevõtlust, et inimesed tahaksid elada ka väljaspool suuremaid linnasid. Ettevõtete juurdekasvu ja kasvu tagajärjel suureneb riigis töökohtade arv, kasvavad nii otseste kui kaudsete maksude mahud riigieelarves. Tegemist on ühe olulise majanduskasvu allikaga (Kõomägi 2004: 574). Riigi majandus ei püsi konkurentsivõimelisena väga pikalt, kui tegutsetakse ainult ühes või kahes valdkonnas. Kogu riigi tasakaalustatud areng on Eestile väga tähtis, s.t inimestel peab olema hea elada nii maal kui linnas. Inimese jaoks on kõige olulisem elukoha valikul töökoht, et tal oleks võimalus valida oma elukutsele sobiv ja tasustatav töö ka väljaspool suuri keskusi. Ettevõtlustegevus maapiirkonna äärealadel on ühekülgne. Linnades tegutsevate ettevõtete tegevusalade keskmine näitaja on peaaegu poole suurem maapiirkonna näitajast. Sellest tingitult ongi maal sobiva tööl leidmine raske. (Maamajanduse arengud ... 2011)

Majanduslanguse ja tööpuuduse korral on eriti oluline väike- ja keskmiste ettevõtete (VKEde) areng. Riigi konkurentsivõime arendamiseks on oluline, et ettevõtted oleksid konkurentsivõimelised. Majanduslikuks arenguks on vaja inimesi, kes on valmis oma ettevõtte looma ning nende edukus on mõjutatud kohaliku ettevõtluskeskkonna tugevusest. (Ratanova et al. 2013)

Piirkondlikus majandusarengus on eriline roll keskmistel, väikestel ja mikroettevõtetel. Väike-ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE-de) tähtsus ja roll majanduses põhineb järgnevatel aspektidel (Riigikogu põhiseisukohad 2002):

- VKE-des on hõivatud märkimisväärselt suur osa tööjõust, millest tulenevalt on VKE-del väga oluline roll uute töökohtade loojatena, aidates selle kaudu kaasa sotsiaalselt tasakaalustatud majandusarengu saavutamisele.
- Vähemarenenud piirkondades pakub väike- ja keskmise suurusega ettevõtlus võimalust eneseteostuseks ja heaolu suurendamiseks, soodustades nii tasakaalustatud regionaalset arengut.

- VKE-d suudavad oma paindlikkuse tõttu majandustingimuste muutustele kiiresti reageerida ning aitavad seeläbi kaasa kogu majanduse paindlikkuse suurenemisele.

Kuigi ettevõtluse käsitlusi ja definitsioone on erinevaid, ühendab neist paljusid uskumus, et ettevõtjale on omane näha ümbritsevas keskkonnas äri võimalusi ning neid realiseerida.

1.2 Ettevõtlust mõjutavad tegurid

Ettevõtlust mõjutavad erinevad keskkondlikud, sotsiaalsed ja sotsiaalpsühholoogilised tegurid, sealhulgas ka ettevõtjate isiksuseomadused.

Erinevad keskkonnatingimused, mis ettevõtlust mõjutavad, on oma olemuselt nii sisemised kui ka välimised. (Riley 2016)

Üheks oluliseks sisemiseks keskkonnatingimuseks on ettevõtja juhtimisstiil. Suhtlemisoskus ja positiivne suhtumine töövõtjatesse muudavad töökeskkonna meeldivaks ning tõstavad töötamise efektiivsust. Negatiivne ja pidevalt närviline olek mõjuvad vastupidiselt. (Riley 2016)

Teine sisemine keskkonnategur, mis mõjutab ettevõtlust, on personali tööoskused. Motiveeritud, töökad ja teistega hästi läbisaavad töötajad mõjutavad ettevõtte tulemuslikkust ja tõhusust. (Riley 2016)

Ettevõtlusega alustamise soovi mõjutavad erinevad sise- ja välistingimused, näiteks olukord maailmas, poliitilised suundumused ja isikuomadused (Ratanova et al. 2013). Esimese välistegurina toob Riley (2016) välja konkurentsi. Ettevõtja jaoks on väga oluline tunda konkurente ning analüüsida ja võrrelda oma pakutavate toodete ja teenuste hindasid konkurentide omadega. Sel moel saab ettevõtja teada, mida oleks vaja enda tootmises muuta. Teised välised keskkonnatingimused puudutavad sotsiaal-majanduslikku, poliitilist, tehnoloogilist, õiguslikku ja eetilist valdkonda ning neis kõigis tuleks olla pädev eduka ettevõtte nimel. (Riley 2016)

Teise välistegurina, mis ettevõtlust mõjutab, võib välja tuua ettevõtja isikuomadused. Ebamäärastes olukordades orienteerumine tähendab oskust elus püsida keerulistes olukordades ja vastu pidada vastuolulistes küsimustes, mistõttu on ettevõtjale vajalik omadus kohanemisvõime. Lisaks kohanemisvõimele mõjutavad ettevõtlust ka ettevõtja järjepidevus ja algatusvõime. (Raab jt 2005)

Raab jt (2005) on välja toonud veel mõned olulised ettevõtlust mõjutavad isikuomadused: tugev saavutusmotivatsioon, valmisolek võtta riske, probleemide lahendamise oskus, enesekehtestamise oskus, ebamäärastes olukordades orienteerumise võime, emotsionaalne stabiilsus, empaatiavõime, kliendikesksus, oskus töötada meeskonnas.

Isikuomadustest võib ettevõtlust takistava tegurina välja tuua riskikartlikuse. Seda võib nimetada ka alalhoidlikkuseks. Riskikartlikkust leevendab usk iseendasse, oma äriplaani, tiimikaaslastesse ja raha kasutamise oskusesse (Rampton 2016). Riskiga on võimalik harjuda, kui hakatakse tundma valdkonda, kuhu kuulutakse, ning kui võetavad riskid on sarnased. Riskide võtmine algab juba eesmärkide püstitamisega, sest kunagi ei saa täiesti kindel olla, et soovitud tulemus saavutatakse. Sellises olukorras aitab oskus juhtida riske, mille abil on võimalik langetada õigeid otsuseid. (Liigand 2005: 7)

Veel üks tegur, mis oluliselt mõjutab uute ettevõtete loomist, on ettevõtluspoliitika, millega 2011.aastal seadustati osäühingute (OÜ) asutamine osakapitali sisse makseta. Sellest alates on sisse makseta OÜ-d moodustanud üle poole uutest ettevõtetest. Sellest seadusandlikust muudatusest on saanud enim kasu need, kelle võimalused kapitali kogumiseks on olnud keskmisest palju väiksemad, sest sellega on vähendatud ettevõtlusesse sisenemise barjääre. (Pöder 2017)

Institutsionaalsete arengueelduste parimaks indikaatoriks peetakse majanduskirjanduses sageli majandusvabadust, mis tuleneb individuaalsete omandiõiguste tagamise kesksest rollist efektiivse turumajanduse mudelis. Ilma selleta ei ole loota ettevõtlusaktiivsust. (Reiljan, Kaldaru 2009)

Üheks takistavaks teguriks on ka väike sotsiaalne võrgustik. See muudab keerulisemaks sidemete loomise sidusrühmadega nagu näiteks rahastajatega, klientidega ja tarnijatega. Samuti on tutvuste puudumisel keeruline leida äripartnereid ja meeskonnakaaslast, kellega koos äriideed teoks teha. Usaldusväärseid ja töökaid mõttekaaslast on keeruline leida ning otsimine tuttavate seast võib olla riskantne, sest isiklikel sidemetel alluvatega on üpris palju halbu külgi. (Odres 2009: 140)

Kõige suuremaks ettevõtluse probleemiks on inim-, sotsiaal- ja finantskapitali puudumine. Need on ettevõtlusele piiranguteks ja raskendavad inimestel saavutada ettevõtlikke eesmärke. (Green 2013: 10) Eriti noorte ettevõtjate jaoks on probleemne vajaliku kapitali saamine investoritelt või pangalt, sest neil suure tõenäosusega puudub varasem krediidi ajalugu, mis teeb laenusamise keerulisemaks (Schøtt et al. 2015: 11).

Ettevõtlust mõjutavad paljud erinevad tegurid. Nende seas on tegureid, mida ettevõtja ise mõjutada suudab, kuid ka neid, mis otseselt temast ei sõltu, kuid mille muutustega peab kaasa minema ning oma tegevuse vastavalt kohandama.

1.3 Ettevõtlusaktiivsus ja selle mõõtmine

Ettevõtlusega seonduvalt räägitakse ka ettevõtlusaktiivsusest ja selle mõõtmise vajalikkusest. Ettevõtlusaktiivsus (ingl. *entrepreneurial activity*) on kogu ettevõtlik inimtegevus, mis on seotud millegi loomisega, tehes kindlaks ja kasutades selleks võimalusi, innovatsiooni ja loovust (Ahmad, Seymour 2008: 19). Ettevõtlusaktiivsus hõlmab kõiki isikute tehtud katseid oma ettevõtte loomiseks, samuti hõlmab see ettevõtteid, kes on otsustanud investeerida lisavahendeid uude ärivõimalusse (Stephen jt 2005: 414). Ettevõtlusaktiivsus on ettevõtlike inimeste tegevus, mis on suunatud põlvkonna väärtustele majandustegevuse loomise ja laiendamise kaudu, tehes kindlaks ja rakendades uusi tooteid, protsesse või turge (Ahmad, Seymour 2008: 9). Christian Bjørnskov ja Nikolai Foss (2006) pakuvad välja, et just ettevõtlusaktiivsus on institutsionaalset keskkonda majanduskasvuga siduvaks ühenduslüliks.

Ettevõtlusaktiivsuse käsitluses on kujunenud välja kaks alavaldkonda: ettevõtlusega alustamise aktiivsus, tingimused ja tegurid ning olemas olevate ettevõtete edasiarendamise aktiivsus ehk ettevõtete kasvu mõjutavad tingimused ja tegurid.

Ettevõtlusaktiivsust võib hinnata mitmel viisil, nii otseselt kui ka kaudselt. Konkreetseteks ettevõtlusaktiivsust iseloomustavateks arvnäitajateks on järgmised (Siimon, Kaseorg 2008) :

- ettevõtlusaktiivsuse indeks;
- ettevõtjakarjääri eelistamise osakaal;
- ettevõtete arv 1000 elaniku kohta;
- majanduslikult aktiivsete ettevõtete osakaal.

Ettevõtlusaktiivsust mõõdetakse ka mitmete rahvusvaheliste rahvaküsitluste raames. Eurobaromeetri uuringusse on Eesti kaasatud aastast 2004. aastast ning uuringut viiakse läbi iga paari-kolme aasta tagant. Uuritakse inimeste eelistusi palgatöö ja ettevõtluse osas, ettevõtlusega alustamise takistusi ja soodustavaid tegureid, hoiakuid ettevõtluse suhtes laiemalt aga ka seda, kas on juba astunud konkreetseid samme ettevõtte asutamiseks või

isegi kunagi reaalselt ettevõtte asutatud. Eraldi uuritakse, miks ettevõtte on asutatud, kas nähti äri võimalust või oli see pigem vajadustest tingitud samm. (Jürgenson 2013)

OECD käivitas uue Ettevõtlusindikaatorite programmi (EIP), mille väljakutse on määratleda ettevõtlusaktiivsus viisil, mis võimaldada koguda ja võrrelda riikide vahel kehtivaid näitajaid, võimaldades analüütikutel ja poliitikakujundajatel paremini mõista tegureid, mis mõjutavad ettevõtluse määra ja tüüpi, ettevõtluse tulemusi või mõju, eriti selle tootlikkust, jõukust ja töökohtade loomist. (The Organisation ... 2020)

Üheks enimkasutatavaks mõõdikuks on globaalse ettevõtlusmonitooringu (ingl. *Global Entrepreneurship Monitor* – GEM) poolt avalikustatav varase staadiumi ettevõtlusaktiivsuse indeks (ingl. *Total Entrepreneurial Activity* – TEA). TEA määra arvestatakse protsendina elanikkonnast vanuses 18-64 aastat ning sinna hulka arvatakse inimesed, kes on aktiivselt käivitamas uut ettevõtet (täpsemalt ettevõtte, mis on oma omanikele maksnud tasusid või teinud muid väljamakseid maksimaalselt kolme kuu jooksul), mille omanikeks või kaasomanikeks nad on, kui ka lühiajaliselt tegutsenud ettevõtjad (uusettevõtjad – on maksnud tasusid rohkem kui 3 kuid vähem kui 42 kuu jooksul). Enam kui 3,5 aastat tegutsenud ettevõtjad liigitatakse väljakujunenud ettevõtjate gruppi ning need TEA määras ei kajastu. Vastavalt ettevõtte loomise motivatsioonile eristab uuring võimalus- ja vajaduspõhised ettevõtlused. (Global ... 2017)

TEA indeksi eeliseks on, et see iseloomustab uute ettevõtete loomist, mis on oluline ettevõtluse element, ning andmeid kogutakse paljudes riikides alates 1999. aastast. Puudustena on varasemates uuringutes esile toodud peamiselt asjaolu, et andmete kogumise meetodika ei ole piisavalt usaldusväärne ning halba võrreldavust. Ka ei tehta TEA puhul vahet formaalse ja mitteformaalse ettevõtluse vahel ning indeks kajastab ka ettevõtluse kavatsust, mis ei pruugi kunagi realiseeruda (Audretsch 2003)

Erinevad autorid määratlevad ettevõtlusaktiivsust erinevalt. Oma lõputöös lähtub autor Stepheni määratlusest, kes toob välja, et ettevõtlusaktiivsus hõlmab kõiki isikute tehtud katseid oma ettevõtte loomiseks, samuti hõlmab see ettevõtteid, kes on otsustanud investeerida lisavahendeid uude äri võimalusse. Lõputöö keskpunktis on alustavad ettevõtted ning seetõttu vaadeldakse ettevõtlusaktiivsust eelkõige kui isikute tehtud katseid oma ettevõtte loomiseks.

1.4 Ettevõtlusaktiivsust mõjutavad tegurid

Ettevõtlusaktiivsus on riigiti erinev ning tegureid, mis seda mõjutavad, on rahvusvaheliselt palju uuritud. Lõputöös tuuakse välja poliitilised, sotsiaalsed, demograafilised ja majanduslikud mõjutegurid.

Kõigepealt käsitletakse lõputöös ettevõtlusaktiivsust mõjutavaid **poliitilisi tegureid**. Mitmed autorid on poliitiliste mõjutegurite väljatoomiseks kasutanud viit majandusvabaduse komponenti – valitsuse suurus, õigusstruktuur ja omandiõiguste kaitse, ligipääs kindlale rahale, rahvusvahelise kauplemise vabadus ning laenu tööjõu ja äri regulatsioonid. Lisaks tuuakse erinevate autorite poolt mõjutavate teguritena välja regionaalpoliitika ja institutsionaalse usalduse.

Bjørnskov ja Foss (2006) leiavad, et riigi valitsuse suurus on ettevõtlusaktiivsusega negatiivses seoses ja kindel valuuta positiivses. Ülejäänud kolm majandusvabaduse komponenti ei ole tsiteeritud autorite arvates ettevõtlusaktiivsusega oluliselt seotud.

Ettevõtlusaktiivsust mõjutab parem õiguslik struktuur ja omandiõiguste tagatus suurendavad ettevõtlusaktiivsust. Lisaks saab kinnitust negatiivne seos regulatsioonide ja ettevõtluse vahel - krediidi, töö ja äri vähesem reguleerimine suurendab ettevõtlusaktiivsust. (Freytag, Thurik 2007)

Raudjärvi (2019) toob välja, et regionaalpoliitikal on oluline osa rahvastiku geograafilise paiknemise hajutamisel. Ettevõtluse kontsentreerumine tekitab tugevaid keskusi, mis tõmbavad vähem atraktiivsetest piirkondadest endale ettevõtteid ja tööjõudu. Regionaalpoliitilistest eesmärkidest lähtuva tegevuse abil on võimalik teha ümberjaotamist, suunates vahendeid vähem arenenud piirkondadesse. Regionaalpoliitika eesmärgiks on riigi ja tema regioonide tasakaalustamine. Regioonina käsitletakse piirkonda, mis on halduslikel, poliitilistel või analüüsimise eesmärkidel sisemise seostatuse ja sarnaste tunnuste abil määratud terviklik riigi territooriumi osa. (Mereste 2003: 197) Sternbergi arvates peab reginoaalpoliitika pikemas perspektiivis toetama ettevõtlusaktiivsuse kasvu, arvestades iga riigi, iga piirkonna konkreetseid vajadusi. (Sternberg 2012: 589)

Oma doktoritöös uuris Kara (2014) seoseid ettevõtlusaktiivsuse ja erinevate tegurite vahel. Saadud tulemused viitavad, et teguritel nagu institutsionaalne usaldusel (usaldus

erinevate institutsioonide vastu, nagu nt kirik, valitsus, parlament jne) ja pikaajaline orientatsioonil on positiivne mõju ettevõtlusele regioonide lõikes.

Sotsiaalsete tegurite hulgast mõjutab ettevõtlusaktiivsust oluliselt elanike ettevõtlikkus. Ettevõtlikkus tuleneb palju inimese isikuomadustest, aga ka ümbritseva keskkonna suhtumisest ettevõtlusesse.

Ettevõtlusaktiivsust mõjutavad tegurid on kaudselt mõjutatud teadmiste edasiandmisest (Vliamos, Tzeremes 2011: 1). Ettevõtlust toetav haridus ja selle kvaliteet mõjutab nii potentsiaalseid ettevõtjaid kui ka nende poolt loodavaid ettevõtteid tööjõu pakkumise kaudu. Lisaks mõjutab ettevõtlust ülikoolides toimuv uurimistöö ja innovatsioon (Cuervo 2005). Kõrgem haridus suurendab ühtlasi indiviidi ootusi saavutada soovitud tulemus. Ettevõtlusalase hariduse pakkumine on arenenud riikides väga erineval tasemel. On riike, kus ettevõtlust hakatakse õppima juba algkoolis jätkates sellega põhi- ja keskkastmes, samas, kui mõnel pool saab ettevõtlusõpet vaid spetsiaalsetes õppeasutustes. Esimesel juhul on suuremal osal elanikkonnast ettevõtlusega alustamiseks ja ettevõtte juhtimiseks vajalikud baasteadmised olemas ning võib eeldada ka suuremat ettevõtlusaktiivsust. (Ahmad, Hoffmann 2008: 25-29). Bergmann, Sternberg (2006: 207) toovad välja, et võib eeldada, et kõrgema kvalifikatsiooniga inimesed kalduvad enam ettevõtteid looma, sest ettevõtlustegevus nõuab teadmisi ja oskuseid. Nende uuringu tulemustes oli kõrghariduse olemasolu positiivselt seotud ettevõtete asutamisega. Ka Armington ja Acs (2002) leidsid oma uuringuga, et piirkondades, kus kolledži lõpetanute osakaal on suurem, on suurem ka uute ettevõtete loomise määr.

Powell ja Rodet (2012) on uurinud ettevõtluse seost sotsiaalse aktsepteerimise (ettevõtlus kui soovitav karjäärivalik) ja institutsionaalse keskkonnaga (ettevõtlusvabadus) ning on jõudnud järeldusele, et ettevõtja kultuuriline legitiimsus ja vabadus, eriti vabadus valitsusest, mõjutavad ettevõtlust positiivselt.

Religiooni seost ettevõtlusaktiivsusega on käsitlenud oma uurimistöodes Henley (2014) ning Audretsch, Boente ja Tamvada (2007). Kuigi esimesel juhul oli fookuses kristlus ja teisel uuriti peamiselt hinduismi, siis seos ettevõtlusega ilmnis mõlema uuringu tulemusena. Samal ajal, kui seos kristluse ja islamiga on positiivne, siis hinduism mõjub ettevõtlusele pärssivalt. Henley toob lisaks välja asjaolu, et seal, kus riik püüab sekkuda religiooni, võib ettevõtlusaktiivsus seeläbi kannatada saada.

Armington ja Acs (2002) on uurinud inimkapitali ning ettevõtluskeskkonna rolli uute ettevõtete kujunemisel USA-s. Töötuse määra seos uute ettevõtete loomisega oli nende uuringu järgi küll positiivne, kuid statistiliselt ebaoluline, sissetuleku kasvu koefitsient omas aga ettevõtete sündidele positiivset ning märkimisväärset mõju.

Fritschi (2008, 2011) ning Fritschi ja Weyhi (2006) uuringutes vaadeldi ettevõtete sündide ja uute töökohtade vahelist seost. Uuringute tulemuste põhjal järeldasid autorid, et ettevõtete sündide arvu suurenemine ei pruugi kaasa tuua kohest töökohtade arvu suurenemist. Uute ettevõtete loomisega kaasnevad enamasti küll töökohad, aga suureneb ka konkurents, mille tulemusena peavad vanemad ettevõtted tõstma oma efektiivsust ning võivad konkurentsipüsimeks vähendada hoopis töötajate arvu. Eelnevalt mainitud Armingtoni ja Acsi (2002) uuringus oli ettevõtete loomise ja töökohtade vaheline seos aga positiivne, kuid statistiliselt ebaoluline.

Töötuse määra ja ettevõtete sündide (ka ettevõtete likvideerimise) vahelist seost Eesti kohalike omavalitsuste tasandil uurinud A. Pöder (2017) jõudis järeldusele, et töötuse määra muutus ettevõtete sündidele (ning likvideerimistele) koostatud regressioonimudelites mõju ei avaldanud.

Mitmed autorid on ettevõtlusaktiivsuse **demograafilise mõjutegurina** välja toonud rahvastiku tiheduse.

Carrolli ja Hannani (2000: 223) kohaselt on rahvastiku tihedus oluline tegur, võimaldades hinnata, kui soodne on turukeskkond uutele ettevõtetele. Olemasolevate ressursside taseme, sealhulgas ka inimressursside kasvades tõuseb ettevõtete sünnimäär, kuid seda juhul, kui juba tegutsevad ettevõtted ei oma olemasolevate ressursside üle täielikku kontrolli. Rahvastiku tiheduse mõju ettevõtlusele on positiivne, luues ettevõtjatele uusi võimalusi äritegemiseks, uute ettevõtete loomiseks (Shane 2003: 29, Reynolds jt 1994). Mida kõrgem on asustustiheduse tase, seda kõrgemad on uute toodete väljaarendamise ja müümise võimalused. Suurema rahvastikutihedusega piirkondades peaks olema rohkem teenuseid, infrastruktuure ja igas mõttes soodsamad tingimused ettevõtluse mõjutamiseks (Capelleras jt 2015: 5).

Ettevõtlusaktiivsuse juures on uuritud ka **majanduslikke mõjutegureid**. Empiirilistes uuringutes on leitud tõendeid L-kujulise seose kohta ettevõtluse ja majandusarengu vahel, mis viitab asjaolule, et majanduse arenedes, ettevõtlusaktiivsus ei hakka tõusma vaid jääb mingile kindlale tasemele ning vaatlustes nähtavaid tegelike ettevõtlusnäitajate tõuse

võib pidada juhuslikeks kõikumisteks. Analüüsidest erinevate riikide andmeid on saadud mõlemat seosekuju toetavaid tulemusi. (Wennekers et al. 2010: 15)

Majanduse madalama arengutasemega riikides on ettevõtluse tase kõrgem (mõõdikuks iseendale tööandjate või üksikomanike hulk), majanduse liikudes kõrgemale arengutasemele, hakkab ettevõtlusaktiivsus vähenema ning kõrgeimale tasemele jõudes jälle kasvama. Selle üheks põhjusena võib välja tuua, et majandusareng loob võimalusi innovatsiooniks, kuna tekivad uued turud, toodetakse uusi kaupu ja teenuseid, ilmuvad uued tehnoloogiad. (Goetz et al. 2010)

On palju tegureid, mis aitavad kaasa või takistavad ettevõtluse arengut. Ettevõtlus ja sealhulgas ka tootmine on iga riigi majanduse alus ning ettevõtlusaktiivsus sõltub suuresti sellest, kuidas riik kavandab majanduspoliitilisi otsuseid, mis mõjutavad erineval moel ettevõtlust.

Riigi eri piirkonnad vajavad majanduse arendamiseks erinevaid meetmeid. Ettevõtlusel on kogukonna arengule suur tähtsus. Ettevõtjad mõjutavad oluliselt kohalikku majandust, luues töökohti, suurendades inimeste sissetulekut ja jõukust.

2. IDA-VIRUMAA ETTEVÕTLUSAKTIIVSUSE SUURENDAMISE VÕIMALUSED

2.1 Ida-Virumaa ettevõtluskeskkond

Ida-Virumaa on kahaneva rahvaarvuga, suurtööstuslik, CO₂ mahuka energiamajanduse ja suurtööstuslikule piirkonnale omaselt väiksema ettevõtlusaktiivsusega ELi piiriregioon. (Sepper, Michelson 2020) Maakond asub Eesti kirdeosas Soome lahe lõunarannikul ja Venemaa piiriääres. Maakonda läbivad ida-lääne suunalised maantee ja raudteekoridorid, mis ühendavad Tallinna Sankt Peterburiga. Põhja-lõuna suunaline maanteekoridor suundub Jõhvist Tartu-Valga-Riia poole. Peale 2017. aastal toimunud haldusterritoriaalse reformi on maakonnas kaheksa kohalikku omavalitsust: Jõhvi vald, Kohtla-Järve linn, Narva linn, Sillamäe linn, Lüganuse vald, Alutagusevald, Toila vald ning Narva-Jõesuu linn. (Ida-Viru... 2018) Statistikaameti andmetel elab uuenenud maakonnas 136 240 elanikku (Eesti... 2020) Andmed elanike arvu kohta on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Ida-Viru maakonna kohalike omavalitsusüksuste rahvaarv seisuga 1.01.2019

Omavalitsusüksus	Rahvaarv
Alutaguse vald	4714
Jõhvi vald	12 056
Kohtla-Järve linn	33 743
Lüganuse vald	8 552
Narva linn	55 249
Narva-Jõesuu linn	4 472
Sillamäe linn	12 719
Toila vald	4 735
Kokku maakonnas	136 240

Andmed: Statistikaamet. Autori koostatud.

Ida-Virumaal püütakse luua ettevõtluse arendamiseks vajalikku infrastruktuuri. Maakonnas tegutseb kaks tööstusparki ja kaks äriparki tekib maakonda uusi ja laienevaid tööstusettevõtteid. Need võimaldavad mitmekesistada maakonna tööstusmaastikku ning luua uusi töökohti.

Maakonna ettevõtluses valitseb ettevõtete arvu poolest jae ja hulgikaubandus (tabel 2). Samas põhiline osa maakonnas loodud väärtusest tekib kaevandamise ja töötleva tööstuse sektoris. Aasta aastalt kasvab Sillamäe Sadama kaubamaht ning käivitatud on konteinervedude baasil kogu maakonna logistikasektori maht. (Ida-Viru... 2018)

Tabel 2. *Ida-Virumaa majanduslikult aktiivsed ettevõtted tegevusvaldkonna järgi*

Tegevusala	Ettevõtete arv
Hulgi- ja jaekaubandus	1 467
Ehitus	647
Veondus ja laondus	642
Muud teenindavad tegevused	615
Töötlev tööstus	541
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	444
Kinnisvaraalane tegevus	248
Haldus- ja abitegevused	205
Majutus ja toitlustus	202
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	147
Info ja side	128
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	110
Haridus	108
Finants- ja kindlustustegevus	31
Veevarustus; jäätme- ja saastekäitlus	25
Elektrienergia, gaasi, auruga varustamine	20
Mäetööstus	6

Andmed: Statistikaamet. Autori koostatud.

Suur enamus Ida-Virumaal tegutsevatest ettevõtetest on mikroettevõtted, mis annavad tööd kuni 10 inimesele. Nad moodustavad kogu Ida-Virumaal tegutsevatest ettevõtetest 93,12%. Nendele järgnevad väike- ja keskmise suurusega ettevõtted, mis moodustavad Ida-Virumaal tegutsevatest ettevõtetest 5,82%. Kõige vähem on maakonnas suurettevõtteid, kes pakuvad tööd 250-le ja enam inimesele. Suurettevõtted moodustavad 0,19% kogu ettevõtete arvust. Andmed Ida-Virumaal tegutsevate ettevõtete arvu kohta töötajate järgi on esitatud tabelis 3.

Tabel 3. *Ida-Virumaa majanduslikult aktiivsed ettevõtted töötajate arvu järgi*

Töötajate arv ettevõttes	Ettevõtete arv
Vähem kui 10	5 970
10-49	373
50-249	56
250 ja enam	12

Andmed: Statistikaamet. Autori koostatud.

Statistikaameti andmete alusel kasvas keskmine brutopalk Ida-Virumaal aastaga 8,8 protsenti ja ulatus 2019.aasta neljandas kvartalis 1147 euron, mis andis maakondade arvestuses kaheksanda koha (tabel 4). Eesti keskmine brutopalk oli samal ajal 1470 eurot

ja Ida-Virumaa näitaja moodustas sellest 78,02 protsenti. (Statistikaameti andmebaas 2020)

Tabel 4. Keskmise brutopalk maakonna järgi

Maakond	Keskmine brutopalk 2019. aastal	Keskmine brutopalk 2018. aastal
Harju maakond	1531	1455
Tartu maakond	1426	1289
Lääne maakond	1274	1134
Viljandi maakond	1201	1100
Rapla maakond	1200	1150
Järva maakond	1192	1088
Pärnu maakond	1172	1055
Ida-Viru maakond	1147	1054
Põlva maakond	1140	1003
Võru maakond	1113	1028
Lääne-Viru maakond	1095	1021
Saare maakond	1082	987
Jõgeva maakond	1066	1027
Valga maakond	1058	995
Hiiu maakond	993	944

Andmed: Statistikaamet. Autori koostatud.

Piirkonnaspetsiifilised arenguplaanid panustavad Ida-Virumaa majandusmudeli muutmisel peamiselt teenindussektori, loomemajanduse (mh filmifondi arendamise abil), turismi ja ettevõtlikkuse arendamise kaudu. 2018. aasta lõpus avati Ida-Virumaa programmi raames taotlemiseks Ida-Virumaa tööstusinvesteeringute meede. Samal aastal maksti tegevustoetustena Ida-Virumaa Ettevõtluskeskusele, Integratsiooni Sihtasutusele ja Startup Estoniale 610 000 eurot piirkonna ettevõtete arengunõustamiseks ning äri- ja startup-inkubaatorite, ettevõtjate ja ettevõtete võtmetöötajate eesti ja inglise keele õppeks, Viru Filmifondi tegevuse toetamiseks ning üle-eestilise ulatusega spordi- ja kultuuriürituste käivitamiseks. Üleilmsed trendid mõjutavad Ida-Virumaad, mis on osa Eesti avatud majandusest. Arenguseire Keskuse Eesti regioonide majandusarengut mõjutavate uuenduste ja trendide analüüsi järgi avaldab automatiseerimine ja robotiseerimine tulevikus Ida-Virumaale nii positiivset kui ka negatiivset mõju: ühelt poolt paraneb põlevkivitööstuse konkurentsivõime kaevanduste robotiseerimise abil, kuid nõrgeneb mitteautomatiseeritud tööstuse konkurentsivõime ja vähenevad tööstustöökohad. (Sepper, Michelson 2020)

Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020 elluviimise 2018. aasta seirearuandes tõdetakse, et terviklikkust ja konkurentsivõimet soosiva elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamiseks on vaja kavandada lisaks Ida-Virumaa ettevõtlusarengu toetuskeemidele uus ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika arengukava (ehk praeguse Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020 asemele) ning selle meetmete ettevalmistamise kaudu piirkondliku ettevõtluse arengu toetamise lähtekohad ja eesmärgid. Tunnustatakse vajadust Ida-Viru maakonna majandusmudelit kaasajastada ja edasi arendada teenuste sektori (sh veonduse ja laonduse, äriteenuste ja suure potentsiaaliga loomemajanduse) kasvatamise ning tööstussektori moderniseerimise ja mitmekesistamise abil. Selle tulemusena, mh tänu põlevkivisektori osakaalu vähenemisele, väheneb maakonna sõltuvus nafta hindadest. Majandusvaldkonna eesmärgipüstitused keskenduvad maakonna majanduse mitmekesistamisele ning ettevõtete poolt loodava lisandväärtuse kasvatamisele tasemele, kus ettevõtjate poolt makstav palgatase on atraktiivne nii maakonnas kui maakonnavälisel tööturul. Maakonna perspektiivsed arengupiirkonnad jagunevad tööstus- ja ettevõtluspiirkondadeks ning puhke- ja rekreatsioonipiirkondadeks. (Ida-Viru... 2018)

2.2 Ida-Virumaa alustavate ettevõtete aktiivsuse uurimise metoodika ning kogumi ja valimi moodustamine

Uuringu ülesanne on välja selgitada, millised tegurid soodustavad Ida-Virumaa alustavate ettevõtete tekkimist ja nende jätkusuutlikkust ning millised tegurid seda takistavad. Uuringu tulemustele tuginedes saab teha järeldused ja pakkuda välja meetmeid ettevõtlusaktiivsuse suurendamiseks.

Läbiviidud uuring on kvalitatiivse olemusega. Kvalitatiivses uurimistöös saadakse andmeid nii suulise kui ka kirjaliku teksti kujul. Andmete kogumiseks kasutatakse avatud lõpuga küsimusi või meetodeid, mis arvestavad konteksti: osalusvaatlused, intervjuud, grupipõhised ja visualiseeritud osalusmeetodid. (Gabriano & Holland 2009:7)

Lõputöö uuringu liigiks on juhtumiuuring. Juhtumiuuringuga uuritakse põhjalikult üht või mitut isikut, programmi, sündmust, tegevust või protsessi. Juhtum(id) on piiritletud aja ja tegevustega. (Creswell 2014: 290) Juhtum hõlmab Ida-Virumaa tegevust alustavaid ettevõtteid 2016. aastal asutatud ettevõtete näitel.

Andmekogumise meetodiks valis autor poolstruktureeritud intervjuu. Poolstruktureeritud intervjuud on kombineeritud struktureeritud intervjuudele omastest kindlatest

küsimustest ja vabast vestlusest, mille käigus saab intervjuerija osaleda aktiivselt vestluses, avaldada omapoolseid märkusi ning lisada kommentaare (Grinsted 2017). Läbiviidud intervjuud võimaldavad näha uuritavat teemat intervjueritava vaatenurgast ning mõista miks ja kuidas on hakatud tegelema ettevõtlusega.

Andmete töötlemise meetoditeks kasutas autor kvalitatiivset sisuanalüüsi ja võrdlusanalüüsi. Kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul keskendutakse teksti sisule või kontekstilisele tähendusele. Tekstiandmed võivad pärineda poolstruktureeritud küsimustikest, intervjuudest, vaatlustest või trükistest. Sarnase tähendusega tekstiosad koondatakse vastavate kategooriate alla (Laherand 2008). Võrdlusanalüüs on protsess, mis hõlmab organisatsiooni või üksikisiku tegevuse võrdlemist samal tegevusalal saavutatud tulemusega. (Shahalizadeh et al. 2009)

Uuringu kogum moodustati järgmiste tunnuse alusel:

1. ettevõtte vanus – asutatud 2016. aastal ehk on tegutsenud kuni kolm aastat. Selle perioodi jooksul sai ettevõtte esitada vähemalt kahe majandusaasta aruanded, mis on oluline informatsiooni saamiseks finantsseisundi ja -tulemuse kohta.
2. ettevõtte asukoht – asub juriidilise aadressi järgi Ida-Virumaal 2018. aastast kehtiva haldus-territoriaalse jaotuse kohaselt.
3. ettevõtlusvormiks osäühing – see on enam levinum ettevõtlusvorm Eestis. Osäühingul on iga-aastane majandusaasta aruande kohustus (erinevalt FIE-st) isegi juhul, kui tal majandustegevust ei toimu.

Kogumi moodustamiseks palus autor Registrate ja Infosüsteemide Keskuselt (RIK) andmeid Ida-Virumaal 2016. aastal asutatud ettevõtete kohta. RIK-i poolt koostatud ettevõtete loetelu koosnes 574 osäühingust. Autori päringu alusel koostatud ettevõtete loetelu on esitatud lisa 1.

Uuringu läbiviimiseks jaotas autor ettevõtted kahte gruppi: aktiivselt tegutsevad ning tegevuse lõpetanud ettevõtted. Tegutsevateks ettevõteteks loeti need, kellel olid 01.07.2019. aasta seisuga esitatud majandusaasta aruanded. Tegevuse lõpetanuteks loeti need ettevõtted, mis olid 01.12.2019. aasta seisuga äriregistrist kustutatud. Selle tulemusena moodustus kaks alamkogumit:

- 317 aktiivselt tegutsevat ettevõtet,
- 43 tegevuse lõpetanud ettevõtet.

Lõputöö uuringu läbiviimiseks planeeris autor läbi viia elektroonse küsitluse ehk kasutada kombineeritud kvantitatiivset ja kvalitatiivset lähenemist (küsitlusankeet nii suletud kui ka avatud küsimustega). Tõenäosusliku valimi suuruse kalkulaatori (*Sample Size Calculator*) arvutuse kohaselt tulnuks usaldusväärsete tulemuste saamiseks saada tagasi 174 täidetud küsitlust tegutsevate ning 39 vastust tegevuse lõpetanud ettevõtete juhtide käest (lubatud veapiir 5% ja usaldusnivoo 95%). Sellise koguse vastuste kätte saamist hindas autor ebatõenäoliseks ja seetõttu otsustas kvalitatiivse uurimisviisi kasuks ehk moodustada kvalitatiivne suunatud valim ning andmete kogumiseks viia läbi intervjuud.

Valimi moodustamisel lähtus autor esinduslikkuse põhimõttest – see peab olema esinduslik uuritava üldkogumi suhtes. Valimi moodustamiseks kasutati sihipärase valimi meetodit. Sihipärase valimi puhul uurija ise valib uuritavad välja, püüdes leida kogumi kõige tüüpilisemaid esindajaid. Eesmärgiks on valida sõltuvalt uurimiseesmärgist välja tüüpilised ja/või ideaalsed küsitletavad. (Rämmer 2014)

Valimi moodustamisel ehk intervjuus osalejate valiku tegemisel lähtuti sellest, et esindatud oleksid erinevad ettevõtte tegevusvaldkonnad ning eri vanuses ettevõtte omanikud. Selle jaoks jagas autor ettevõtted tegevusvaldkonna järgi rühmadesse (tabel 5). Igast rühmast valiti eri vanuses ettevõtte omanikud. Ida-Virumaal on 2016. aastal asutatud enim ettevõtteid hulgi- ja jaekaubanduse, teenindavate tegevuste, ehituse, veonduse ja töötleva tööstuse valdkondades.

Tabel 5. *Ida-Virumaal 2016.aastal asutatud ettevõtete arv tegevusvaldkonna järgi*

Tegevusala (EMTAK 2008)	Asutatud ettevõtete arv
Hulgi- ja jaekaubandus	145
Muud teenindavad tegevused	93
Ehitus	75
Töötlev tööstus	73
Veondus ja laondus	66
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	37
Haldus- ja abitegevused	27
Majutus ja toitlustus	20
Kinnisvaraalane tegevus	19
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	17
Info ja side	16
Haridus	10
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	6
Finants- ja kindlustustegevus	2
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätmekäitlus	2

Andmed: Registrite ja Infosüsteemide Keskus. Autori koostatud.

2016. aastal asutatud ettevõtetest lõpetas oma tegevuse 43 ettevõtet. Kõige rohkem lõpetati tegevus jae- ja hulgimüügi ning ehituse valdkonnades (tabel 6).

Tabel 6. Tegevuse lõpetanud ettevõtete arv tegevusvaldkonna järgi

Tegevusala (EMTAK 2008)	Tegevuse lõpetanud ettevõtete arv	Ettevõtte omanike keskmine vanus (aastates)
Hulgi- ja jaekaubandus	12	37
Ehitus	9	33
Töötlev tööstus	4	51
Info ja side	4	45
Kinnisvaraalane tegevus	4	45
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	3	39
Veondus ja laondus	2	42
Majutus ja toitlustus	2	52
Muud teenindavad tegevused	2	40
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	1	50

Andmed: Registrate ja Infosüsteemide Keskus. Autori koostatud.

Intervjueerimiseks valiti ettevõtted järgmistest tegevusvaldkondadest:

- Töötlev tööstus – õlu tootmine
- Jaekaubandus – motokaupade müük
- Toitlustus – kondiitritooted
- Tervishoid – silmaarsti teenus ja optika müük
- Teenindavad tegevused – puhastusteenus
- Logistika – väikekaupade vedu
- Info ja side – veebilehtede arendamine

Uuringu käigus viidi läbi kuus telefoniintervjuud tegutsevate ettevõtete juhtidega ning üks telefoniintervjuu tegevuse lõpetanud ettevõtte juhiga. Intervjuu kava on esitatud lõputöö lisas 2 ja 3. Intervjuud viidi läbi anonüümselt ning nende käigus saadud andmeid ei seostata lõputöös intervjueeritava isiku ega ettevõttega. Ettevõtete kontaktandmed saadi veebilehelt teatmik.ee. Intervjuus osalemise palvega pöörduti ettevõtete poole nii e-posti kui telefoni teel. Kõik tegutsevad ettevõtted, kelle poole pöörduti, olid nõus uuringus osalema. Tegevuse lõpetanud ettevõtetest nõustus intervjuus osalema ainult üks

ettevõtte omanik. Suurel osal tegevuse lõpetanud ettevõtetest ei olnud kontaktandmed enam kasutusel ning kuue ettevõtte omanikud ei soovinud uuringus osaleda.

Telefoniintervjuud viidi läbi 2020. aasta aprilli kuus ning need kestsid keskmiselt 15 minutit. Intervjuud viidi läbi eesti- ja vene keeles. Lisaks etteplaneeritud küsimustele küsis töö autor ka mõningaid täpsustavaid lisaküsimusi, et kõik uurimisküsimused saaksid kaetud. Saadud andmete edasiseks analüüsimiseks salvestati telefoni intervjuud ning sellest kasutati mobiiltelefonidele mõeldud kõnede salvestamise tarkvaraprogrammi Cube ACR. Kõnede salvestamiseks küsiti intervjuueeritavate käest luba ning sellest keeldus kaks osalejat. Edaspidiseks analüüsimiseks trükiti andmed ümber teksti vormi ehk transkribeeriti. Ettevõtlusaktiivsuse, vanuse, hariduse ja tegevusala vaheliste seoste leidmiseks võrreldi omavahel kõikide intervjuude saadud vastuseid ning arvandmeid ehk viidi läbi võrdlev kvalitatiivne sisuanalüüs.

2.4 Ida-Virumaa alustavate ettevõtete aktiivsuse uuringu tulemused

Uuringu tulemused esitatakse algul statistiliste näitajate põhjal ning seejärel seostab autor need intervjuude käigus saadud kvalitatiivsete andmetega. Analüüsi tulemused esitatakse järgmiste tunnuste lõikes:

- tegevuse jätkusuutlikkus,
- tegevuse jätkusuutlikkus tegevusvaldkondade lõikes,
- hariduse roll ettevõtlusega alustamisel,
- ettevõtlustoetuste roll ettevõtlusega alustamisel,
- ettevõtlustoetuste roll ettevõtlusega jätkamisel,
- Ida-Viru Ettevõtluskeskuse roll ettevõtlusega alustamisel,
- ettevõtluskoolituste roll ettevõtlusega alustamisel,
- kohalike omavalitsuste roll ettevõtlusaktiivsuse tõstmisel
- ettevõtluspoliitika roll ettevõtlusega alustamisel.

Tegevuse jätkusuutlikkus. 2016. aastal asutati 574 ettevõtet. Nendest ettevõtetest tegutseb aktiivselt 317 ja oma tegevuse on lõpetanud 43 ettevõtet. See tähendab, et kahe aasta jooksul lõpetas oma tegevuse 7,5% tegevust alustanud ettevõtetest. Autori hinnangul on lõpetamiste protsent madal.

Tegevuse jätkusuutlikkus tegevusvaldkondade lõikes. 2016. aastal Ida-Virumaal asutatud ettevõtetest jätkati aktiivselt tegutsemist rohkem hulgi- ja jaekaubanduse ning

teenindavate tegevuste tegevusvaldkonnas. Mõnevõrra vähem aktiivselt tegutsevaid ettevõtteid oli ehituse, töötleva tööstuse ja veonduse valdkondades. Kõige rohkem lõpetati 2016. aastal alustatud ettevõtteid jae- ja hulgimüügi ning ehituse valdkondades. Võrreldes nii tegutsevate kui tegevuse lõpetanud ettevõtete tegevusvaldkondi nende ettevõtete omanike vanusega näeme, et jae- ja hulgimüügi ning ehituse valdkondades on kõige madalam omanike vanus. Jae- ja hulgimüügi valdkonna omanikest oli kõige noorem 24. aastane ja ehituses 25. aastane. Kõige kõrgem ettevõtte omanike keskmine vanus oli töötleva tööstuse ning toitlustuse valdkondades. Töötlevas tööstuses oli vanim ettevõtte omanik 72. aastane ja toitlustuse valdkonnas 76. aastane. Sellest võib järeldada, et Ida-Virumaa nooremad elanikud on aktiivsemad just müügi ja ehituse tegevusalal ning antud valdkonna suurem ettevõtlus tegevuse lõpetamise arv võib olla seotud ettevõtte omanike vanusega ning piisavate kogemuste puudumisega. Oma noore vanuse tõttu pole neil piisavalt kogemusi ja sellega kaasnevaid teadmisi, mis tõttu võivad nad võtta vastu ettevõttele kahjulike otsuseid, mis omakorda võivad pikemas perspektiivis tuua kaasa ettevõtte tegevuse lõpetamise.

Hariduse roll ettevõtlusega alustamisel. Seostades ettevõtete andmeid ning telefoniintervjuude tulemusi selgub, et üle 50-aastatel omanikel ja kõrgharidusega omanikel oli nende endi hinnangul piisavalt teadmisi ja kogemusi, mis toetasid ettevõtlusega alustamist ning edaspidist tegevust. Alla 50-ne aastastel ja kesk- või keskeri haridusega omanikud tõid seevastu välja, et neil puudusid piisavad teadmised ning ka kogemused. Vajalikud teadmised omandati juba ettevõtlustegevuse käigus. Uuringu käigus selgus ka, et üle 50. aastatel ja kõrgharidusega omanikel oli enne tegevuse alustamist äriplaani põhjalikult läbimõeldud, mis on heaks eelduseks äritegevuse käivitumisel ning ettevõtlustegevuse kestma jäämiseks. Sellest võib järeldada, et kõrgem haridus on juba ise enesest soodsaks eelduseks ettevõtlusega alustamiseks ja ettevõtte kestma jäämiseks. Hariduse toovad ettevõtlusaktiivsuse mõjutegurina välja ka mitmeid autorid. Ahmad ja Hoffmann (2008) toovad välja, et kõrgem haridus suurendab ootusi saavutada soovitud tulemusi ning suuremal osal on ettevõtlusega alustamiseks ja ettevõtte juhtimiseks vajalikud baasteadmised olemas. Bergmann, Sternberg (2006) toovad välja, et võib eeldada, et kõrgema kvalifikatsiooniga inimesed kalduvad enam ettevõtteid looma, sest ettevõtlustegevus nõuab teadmisi ja oskuseid. Nende uuringu tulemustes oli kõrghariduse olemasolu positiivselt seotud ettevõtete asutamisega. Ka Armington ja Acs (2002) leidsid oma uuringuga, et piirkondades, kus kolledži lõpetanute osakaal on suurem, on suurem ka uute ettevõtete loomise määr.

Ettevõtlustoetuste roll ettevõtlusega alustamisel. Uuringu tulemusena selgus, et ettevõtlus toetusi kasutab väike osa alustavatest ettevõtetest. Telefoniintervjuudes osalejatest kasutas alustavale ettevõttele suunatud toetuste taotlemise võimalust ainult üks ettevõtte omanik. Ettevõtte alustas tegevust teenindavate tegevuste valdkonnas. Teised intervjuueeritavad tõid välja, et nad olid küll uurinud pakutavaid toetusi, kuid pakutavate toetuste tingimused ei olnud neile sobilikud.

Toetuse võimalust kasutanud ettevõtte juht taotles Eesti Töötukassast ettevõtluse alustamise toetust. Ta tõi välja, et Eesti Töötukassa pakub toetust väga headel tingimustel (lisa 5) ning nende täitmine on reaalne ja ei sea alustavale ettevõttele üle jõu käivaid eesmärke. Kuid intervjuueeritav märkis ära, et Töötukassa ettevõtlus toetuse taotlemiseks peab taotleja olema registreeritud töötuna, mis tõttu ei saa antud toetust taotleda inimesed, kes omavad kindlat töökohta, kuid sooviksid edasi liikuda ettevõtlusesse. Ka need ettevõtted, kes toetusi ei kasutanud, tõid välja, et Töötukassa pakub küll toetust headel tingimustel, kuid selle taotlemiseks peab olema töötuna registreeritud. Eesti Töötukassa eesmärgiks on kõrge tööhõive saavutamine ning pikaajalise töötuse ja tööturult tõrjutuse ennetamine, seega on nad orienteeritud ainult töötuna registreeritud isikutele, mitte kõikidele ettevõtlusega alustavatele isikutele.

Kaks intervjuueeritavad tõid esile ka EAS-i starditoetuse. Selle puhul toodi välja, et toetuse taotlemise tingimused ei ole olnud sobilikud. Põhilise takistusena leiti, et kahe töökohta loomist ja müügitulu ulatumist, teisel majandusaastal pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu 80 000 euronit (lisa 5). Nüüd saab seda toetust taotleda läbi Riigi Tugiteenuste Keskuse. Uuringu tulemustest saab järeldada, et pakutakse vähe toetusi, mille tingimused on sobilikud alustavatele ettevõtetele.

Ettevõtlustoetuste roll ettevõtlusega jätkamisel. Ettevõtte arendamiseks taotles toetust üks intervjuus osalenud ettevõtte, kes tegutseb töötleva tööstuse valdkonnas. Toetust taotleti MTÜ-st Kirderanniku Koostöökoda. Teistel intervjuueeritavatel puudus vajadus ettevõtte arendamiseks toetusi kasutada.

Kirderanniku Koostöökoda pakub projektitoetusi ettevõtluse arendamise ja kompetentsi tõstmiseks ning elukeskkonna arendamiseks. Seetõttu ei mõjuta need toetused ettevõtlusega alustamist, ent aitavad kaasa juba tegutseva ettevõtte arengule ehk tegutsevate ettevõtete aktiivsuse tõusule.

Ida-Viru Ettevõtluskeskuse roll ettevõtlusega alustamisel. Läbiviidud telefoniintervjuudest selgus, et alustavate ettevõtete omanikud ei ole kasutanud maakonnas pakutavaid ettevõtlust toetavaid teenuseid ning suur osa intervjuueeritavatest ei osanud välja tuua, milliseid toetavaid teenuseid Ida-Viru maakonnas pakutakse. Ainult üks intervjuus osaleja oli kasutanud Ida-Viru Ettevõtluskeskuse (IVEK) nõustamisteenust ning üks intervjuueeritav teadis IVEK-i olemasolust, kuid ei osanud välja tuua milliseid teenuseid ja toetavaid meetmeid nad pakuvad. Sellest saab järeldada, et ettevõtlusega alustavatel isikutel on madal teadlikkus IVEK-i olemasolust ja nende poolt pakutavatest teenustest. Omakorda võib järeldada, et IVEK ei ole suutnud tõsta ennast esile ning viia info oma olemasolust ja toetavatest meetmetest Ida-Virumaa elanikeni.

Tänapäeval üheks populaarsemaks infoedastuse viisiks on sotsiaalmeedia. Autor analüüsis IVEK-i Facebooki lehte. Analüüsi käigus vaadati lehe jälgijate arvu, aktiivsust ning postitusi perioodil 01.09-31.12.2019.a. Lehel kajastuva info kohaselt jälgib IVEK-i uudiseid ning tegevusi 1388 inimest. Arvestades, et 1. jaanuari 2019. aasta seisuga elab Ida-Viru maakonnas 136 240 elanikku, jõuab IVEK-i info sotsiaalmeedia kaudu vaid 1,02% inimesteni.

Nelja kuu jooksul tehti kokku 76 postitust (tabel 7), millest 21 on videopostitused „Ida-Virumaa aasta ettevõtte 2019“ nominentidest. Analüüsides postituste sisu tuli välja, et enamuses jagab IVEK teiste organisatsioonide kuulutusi ja ajakirjanduse artikleid. IVEK-i enda korraldatud üritustest või tegemistest oli tehtud ainult üheksa postitust (tabel 6). Nende poolt pakutavate teenuste kohta polnud tehtud ühtegi postitust. Sellest järeldub, et IVEK ei ole ära kasutanud sotsiaalmeedia võimalusi oma teenuste esiletõstmiseks.

Tabel 7. IVEK-i postituste arv sotsiaalmeedias

Periood	Postituste arv	Postitusi IVEK-i üritustest	Postitusi IVEK-i teenustest
September 2019	16	4	0
Oktoober 2019	41	3	0
November 2019	11	1	0
Detsember 2019	8	1	0

Andmed: IVEK-i Facebooki leht. Autori koostatud.

Ettevõtluskoolituste roll ettevõtlusega alustamisel. Teadmiste ja kogemuste puudumisel on ettevõtluskoolitustel oluline roll ettevõtlusega alustamisel. Uuringu käigus analüüsis autor Ida-Virumaal pakutavaid ettevõtluskoolitusi. Selle tarbeks vaadati läbi:

Ida-Virumaa koolituskeskuste 2020-nda aasta koolituskalendrid, üle-eestilised koolituste andmebaaside veebileheküljed www.koolitused.ee ja www.tark.ee ning IVEK-i koduleht.

Saadud andmete tulemusena selgub, et Ida-Virumaal pakutakse 2020. aastal koolituskeskuste poolt ainult kahte ettevõtluskoolitust ja IVEK-i poolt korraldatakse 4 alustava ettevõtja baaskoolitust ning üks e-kaubanduse koolitus.

Andmete võrdluseks vaatas autor ka Tartu linna koolituskeskuste sama perioodi koolituskalendrid, üle-eestiliste koolituste andmebaaside veebilehekülgi www.koolitused.ee ja www.tark.ee ning Tartu ärinõuandla maakondliku arenduskeskuse koolituskalendrit. Selle tulemusena selgus, et Tartu linna koolituskeskused pakuvad 2020. aastal 43 ettevõtluskoolitust ja Tartu ärinõuandla korraldab 2 alustava ettevõtja baaskoolitust ning pakub 5 ettevõtlusega seotud koolitust või seminari. Lisaks toimuvad Tartu ärinõuandlas ka veebipõhised Idee Teisipäevad ja ettevõtlus teemalised kohtumisõhtud.

Koolituste andmeid analüüsidis tuli välja, et Ida-Virumaal toimub 2020. aasta jooksul 6 ja Tartu linnas 45 ettevõtlus koolitust (tabel 8). Andmeid analüüsidis tuli välja ka erinevus IVEK-i ja Tartu ärinõuandla (mõlemad kuuluvad Eesti maakondlike arenduskeskuste võrgustikku) ettevõtluskoolituste hinnas. Kui IVEK-i poolt korraldatava koolituse osalustasu on 50 eurot, siis Tartu ärinõuandlas on osalustasuks vaid 10 eurot (tabel 8).

Tabel 8. *Ida-Virumaal ja Tartu linnas korraldatavate ettevõtluskoolituste võrdlus*

Piirkond	Korraldaja	Koolitus	Koolituste arv	Hind eurodes
Ida-Virumaa	koolituskeskused	Ettevõtluskoolitus	2	2500
	IVEK	Alustava ettevõtja baaskoolitus	4	50
	IVEK	Ettevõtlusega seotud koolitus	1	Pole välja toodud
Tartu Linn	koolituskeskused	Ettevõtluskoolitus	43	600-1400
	Tartu ärinõuandla	Alustava ettevõtja baaskoolitus	3	10
	Tartu ärinõuandla	Ettevõtlusega seotud koolitus	8	Pole välja toodud

Andmed: Koolituskeskuste ja arenduskeskuste veebilehed. Autori koostatud.

Koolituste analüüsi tulemustest nähtub, et Ida-Virumaal korraldatakse oluliselt vähem ettevõtluskoolitusi kui Tartu linnas. Ka ettevõtluskoolituste hinnad on Ida-Virumaal oluliselt kõrgemad, mistõttu suur osa alustavaid ettevõtjaid ei pruugi nendest osa võtta.

Kohalike omavalitsuste roll ettevõtlusaktiivsuse tõstmisel. Läbi viidud intervjuudest selgub, et nii ettevõtlust alustavad isikud kui ka tegutsevate ettevõtete omanikud ei ole teinud koostööd kohalike omavalitsustega (KOV-ga). Intervjueeritavad tõid välja, et nad ei näinud võimalust kuidas KOV oleks saanud neid toetada ettevõtlusega alustamisel ning ei nähta ka võimalusi kuidas saaks edaspidi KOV-ga koostööd teha. Vestlustest selgus ka, et ettevõtete omanikud ei ole teadlikud kas ja milliseid toetavaid meetmeid nende KOV pakub. Sellest võib järeldada, et Ida-Virumaa KOV-d kas ei paku ettevõtlust toetavaid meetmeid või ei ole need tehtud elanikele piisavalt nähtavaks.

Täpsema info saamiseks analüüsis autor Ida-Virumaa omavalitsusüksuste kodulehekülgi: Kohtla-Järve linn, Jõhvi vald, Toila vald, Alutaguse vald, Lüganuse vald, Sillamäe linn, Narva-Jõesuu linn ja Narva linn. Selle tulemusena selgus, et toetavad teenused on välja toonud vaid Sillamäe ja Narva linn.

Sillamäe linn pakub ettevõtlust toetavate meetmetena toetust alustavate ettevõtjate projektide kaasfinantseerimiseks. Kaasfinantseerimise ülemmääraks on 20% projekti kogusummast, kuid mitte rohkem kui 500 eurot (Sillamäe veebileht 2020). Oma kodulehel toob linn välja ka nimekirja üleriigilistest toetustest: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) toetused, Eesti Töötukassa ettevõtluse alustamise toetus, Euroopa Liidu toetused, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (PRIA) toetused, Kredex'i stardilaen. Lisaks on nende kodulehel väljatoodud ka üldine informatsioon ettevõtlusega alustamise kohta ning on lisatud viited järgmiste organisatsioonide kodulehtedele: Majandus ja Kommunikatsiooniministeerium, Kredex ja Ida-Virumaa Ettevõtluskeskus. (Sillamäe veebileht 2020)

Ka Narva linna kodulehel on ettevõtluse toetava meetmena välja toodud alustavate ettevõtjate projektide kaasfinantseerimine. Kaasfinantseerimise ülemmääraks on 50% esitatava projekti kogusummast, kuid mitte rohkem kui 3 000 eurot (Narva veebileht 2020). Teise meetmena toetab Narva linn Ettevõtlusinkubatsiooniteenuste osutamise projekte. Nende projektide finantseerimise otseseks eesmärgiks on alustavate ettevõtjate vajadustest lähtuvate inkubatsiooniteenuste väljatöötamise ja pakkumise toetamine Narva piirkonna ettevõtlusinkubaatorites. (Narva veebileht 2020)

Narva-Jõesuu ja Kohtla-Järve linna ning Jõhvi, Toila ja Alutaguse valdade kodulehekülgedel pole ettevõtlus toetavaid meetmeid välja toodud. Toila ja Alutaguse vallas on väljatoodud vaid toetused mittetulunduslikuks tegevuseks. Ida-Virumaa KOV-de kodulehekülgedelt saadud andmed kinnitavad autori järeldust, et kohalikud omavalitsused ei paku piisavalt ettevõtlust toetavaid meetmeid või ei ole need tehtud elanikele piisavalt nähtavaks ja teatavaks. Kohalike omavalitsuste ettevõtlusalane koostöö nii enda piirkonna kui naabervaldade ettevõtjatega peaks olema väga tähtsal kohal. Avatud suhtlemine, ettevõtjate toetamine ning oluliselt suurem tähelepanu nende koolitamisele ning ühistele ümarlaudadele – need on olulised nii piirkonna kui ettevõtete arengu mõistes. Igasugune koostöö muudab omavalitsuse teiste omavalitsustega võrdluses tugevamaks, sest ühiselt eesmärkide välja selgitamine, prioriteetide seadmine suurendab ka tõenäosust, et ühiselt neid täide viima hakatakse.

Ettevõtluspoliitika roll ettevõtlusega alustamisel. Pöder (2017) tõi välja, et oluliselt mõjutab uute ettevõtete loomist ettevõtluspoliitika, millega 2011. aastal võimaldati osahingute asutamine osakapitali sisse makseta rahalises vormis. See lõi ettevõtluse alustamiseks paremad tingimused. Analüüsid 2016. aastal Ida-Virumaal asutatud ettevõtete andmeid ja telefoniintervjuude tulemusi, jõudis ka lõputöö autor tulemuseni, et osahingute asutamine osakapitali rahalise sisse makseta mõjutab uute ettevõtete loomist. Ettevõtete andmeid analüüsid selgus, et enam 2016. aastal loodud ettevõtetest asutati osakapitali rahalise sisse makseta ning rahalise sisse makseta olid asutatud ka telefoniintervjuudes osalenud ettevõtted. Mitme intervjuueritava puhul tuli välja, et nõutava 2500 euro suuruse osakapitali rahalise sisse makse puhul poleks nad tõenäoliselt ettevõtet asutanud kuna neil ei olnud võimalust nii suurt summat koheselt ettevõttesse investeerida. Kõik intervjuus osalejad tõi välja, et Eestis on ettevõtte asutamine muudetud lihtsaks ja arusaadavaks. Suure plussina toodi esile interneti teel ettevõtte registreerimise võimalust. Analüüsi tulemusest saab kinnitust, et riigi ettevõtluspoliitika mängib väga olulist rolli ettevõtlusega alustamisel ning on soodustanud ettevõtlusega alustamist.

2.5 Ettepanekud ettevõtlusaktiivsuse suurendamiseks

Kõigil ettevõtjatel on ettevõtte loomiseks omad põhjused ning puudub üks teooria või strateegia, mis sobiks kõigile, kes sooviksid olla ettevõtjad. Tuginedes ettevõtete andmete analüüsile toob lõputöö autor järgnevalt välja omapoolsed ettepanekud Ida-Virumaa alustavate ettevõtete aktiivsuse ja nende jätkusuutlikkuse toetamise suurendamiseks.

Võttes arvesse, et alla 50. aastastel ja kesk- või keskeri haridusega ettevõtete omanikel sageli puuduvad enne ettevõtlusega alustamist vajalikud teadmised ning ka praktilised kogemused, on vajadus koolituste järgi, mis oleksid praktilisemad ja toetaksid ettevõtlusega alustamist, mitte ei annaks ainult ettevõtluse baasteadmisi. Võttes aluseks Tartu linnaga läbiviidud võrdlusanalüüsi tulemused, tuleb Ida-Virumaal korraldada oluliselt rohkem ettevõtlusalaseid koolitusi, mis oleksid ka oma hinnalt inimestele taskukohasemad. See annaks Ida-Virumaa elanikele piisavalt ettevõtlusalaseid teadmisi tõstmaks nende aktiivsust ettevõtlusega alustamisel.

Ettevõtlus toetuste kasutamise tulemustest lähtudes tuleks EAS-il muuta olemasolevate toetuste taotlemise tingimusi ettevõtete reaalsele vajadusele ja võimalustele vastavaks – vähendada nõuet töökohtade loomise ja müügitulu suuruse kohta.

Võttes arvesse, et Eesti Töötukassa eesmärgiks on kõrge tööhõive saavutamine ning pikaajalise töötuse ja tööturult tõrjutuse ennetamine, oleks üheks võimaluseks laiendada nende poolt pakutava ettevõtlusega alustamise toetuse saajate sihtrühma. Töötukassa toetab tööturult tõrjutuse ennetamiseks töötavate isikute koolitustel osalemist, tasemeõppes õppimist ning olemasoleva kvalifikatsiooni tõstmist, aga ettevõtlusega alustamist nad ennetava meetmena ei toeta. (Töötukassa veebileht) Lisaks loetletud meetmetele võib edaspidi samadel tingimustel pakkuda tööturult tõrjutuse ennetamiseks ka ettevõtluse alustamise toetust töötavatele isikutele. See aitaks kaasa uute töökohtade loomisele ning täita Töötukassa eesmärki, milleks on kõrge tööhõive saavutamine.

Suurel osal Ida-Virumaa KOV-idel puuduvad praegu ettevõtlust toetavaid meetmed. Ettevõtlusaktiivsuse tõstmiseks peaksid kõik KOV-d ettevõtlust toetama ning leidma võimalused toetavate meetmete välja töötamiseks: koolitused, omaosaluse toetamine EAS-i ja teiste organisatsioonide toetustaotlustes (praegu on vaid Sillamäe ja Narva linnal), osaline rahaline toetust projektides, ettevõtluskonkursid, osalus KOV-ile vajalikes ettevõtetes ja investorite otsimine.

Üheks võimaluseks on korraldada ettevõtlusekonkursse innovaatiliste lahenduste leidmiseks maakonnas. Konkursi võitjale tagaks KOV koostöös IVEK-iga äriidee elluviimiseks toetusmeeskonna, kes nõustavad ja toetavad alustavat ettevõtjat algusest kuni lõpuni. Alustaval ettevõtjal aidatakse koostada äriplaan, läbi viia turu- ja konkurentsi uuringud jne. Lisaks oleks tagatud ka õigus- ja finantsalane nõustamine. Vastavalt võimalustele võib KOV toetada ka algkapitaliga toetuse näol või aidata leida investoreid.

Ida-Virumaa ettevõtlusaktiivsuse üheks suurendamise võimaluseks on korralda maakonnas investeerimismesse, mille korraldajaks võiks olla IVEK koostöös Ida-Virumaa Omavalitsuste Liiduga (IVOL). Selle kaudu saavad kohalikud elanikud ja ka alustavad ettevõtteid leida investoreid oma äriidee elluviimiseks. Messil tutvustatakse põhjalikult oma äriideid, tuues välja nende innovaativsuse ning investeerimisvajaduse. Investoriteks on suur ja väikeettevõtjad ning miks mitte ka eraisikud, kes soovivad investeerida just neile huvipakkuvasse äriideesse. Paralleelselt saab messidel läbi viia ka koolitusi, kus õpetatakse, kuidas paremini oma äriideed esile tõsta ning investoritele ahvatlevaks muuta. Sarnaseid üritusi korraldatakse Startupidele investorite leidmiseks, kuid väljapakutud investeerimismessil saavad osaleda kõik Ida-Virumaa elanikud, kes soovivad oma äriideele finantsilist toetust. Messile osalema võib kutsuda ka õpilasfirmad. Mõne äriidee puhul ei pruugi investeeritav summa ollagi suur (näiteks 3000 eurot) aga isikul endal ei ole võimalust seda summat alustamiseks panustada.

Ettevõtlusaktiivsuse tõstmiseks Ida-Virumaal tuleb kohalike elanikeni viia võimalikult palju informatsiooni maakonnas pakutavate ettevõtlust toetavate teenuste kohta. Üheks kõige põhjalikumaks infoallikaks on Ida-Viru Ettevõtluskeskus (IVEK), kust alustavad ettevõtjad saavad lisaks informatsioonile ka nõustamist ning teisi toetavaid teenused. Kuid vastavalt uuringu tulemustele ei tea kohalikud elanikud IVEK-st. Seetõttu tuleb IVEK-l leida võimalused, kuidas jõuaks nende informatsioon võimalikult paljude inimesteni. Esimese sammuna tuleb ära kasutada sotsiaalvõrgustike võimalusi.

KOKKUVÕTE

Ida-Virumaa ettevõtlusaktiivsus on võrreldes muu Eestiga madal, jäädes olulisel määral alla riigi keskmise. Piirkonnas on vähe ettevõtteid, kelle juures saavad kõrghariduse omandanud inimesed oma haridusele vastavat tööd. Seetõttu inimesed ei leia tihti oma haridusele ja oskustele vastavat rakendust ning hakkavad neid võimalusi otsima teistest Eesti piirkondadest. Ettevõtlusel on nii sotsiaalne kui ka majanduslik roll kogu ühiskonna arengus. Ettevõtlusega tegelevad inimesed mõjuvad positiivselt antud piirkonna majanduslikule kasvule ja seetõttu on oluline, et maakonna elanikud, eriti kõrgharidusega, rakendaksid oma teadmised ja oskused ettevõtluses.

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada, millised tegurid mõjutavad alustavate ettevõtete aktiivsust Ida-Virumaal ning uuringu tulemustest lähtudes pakkuda välja meetmeid ettevõtlusaktiivsuse suurendamiseks.

Esimeses peatükis annab lõputöö autor ülevaate ettevõtluse ja ettevõtlusaktiivsuse olemusest ning tähtsusest. Autor toob välja ka ettevõtlust ja ettevõtlusaktiivsust mõjutavad tegurid. Peatükk tugineb erinevate ettevõtlust teoreetilisest vaatenurgast käsitlevate autorite seisukohtadele, peamiselt Shane, Venkataraman, Ahmad, Seymour ja Stephen.

Teises peatükis iseloomustas autor Ida-Virumaa ettevõtluskeskkonda ja läbiviidu uuringut, kirjeldas saadud tulemusi ning esitas tulemustest lähtuvalt ettepanekud alustavate ettevõtjate aktiivsuse suurendamiseks.

Lõputöö uuring on kvalitatiivse olemusega ja lõputöö uuringu liigiks on juhtumiuuringu. Juhtum hõlmab Ida-Virumaal 2016. aastal tegevust alustavaid ettevõtteid. Andmekogumise meetodiks valis autor poolstruktureeritud intervjuu ja andmete töötlemise meetoditeks kvalitatiivse sisuanalüüsi ning võrdlusanalüüsi. Kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul keskenduti teksti sisule ja võrdlusanalüüsiga leiti seoseid ettevõtlusaktiivsuse, vanuse, hariduse ja tegevusala vahel.

Kogumi moodustamiseks palus autor Registrate ja Infosüsteemide Keskuselt (RIK) andmeid Ida-Virumaal 2016. aastal asutatud ettevõtete kohta. Uuringu läbiviimiseks jaotas autor ettevõtted kahte gruppi: aktiivselt tegutsevad ning tegevuse lõpetanud ettevõtted.

Valimi moodustamiseks kasutati sihipärase valimi meetodit ja intervjuus osalejate valiku tegemisel lähtuti sellest, et esindatud oleksid erinevad ettevõtte tegevusvaldkonnad ning eri vanuses ettevõtte omanikud. Uuringu käigus viidi läbi kuus telefoniintervjuud

tegutsevate ettevõtete juhtidega ning üks telefoniintervjuu tegevuse lõpetanud ettevõtte juhiga. Telefoniintervjuud viidi läbi aprilli kuus 2020. aastal.

Lisa informatsiooni saamiseks analüüsis autor Ida-Virumaa omavalitsusüksuste kodulehekülgi ning Ida-Virumaal pakutavaid ettevõtluskoolitusi ja tõi võrdluseks välja Tartu linnas pakutavad koolitused. Lõputöö käigus analüüsis autor ka Ida-Viru Ettevõtluskeskuse Facebooki lehelt saadud andmeid.

Uuringu tulemused esitatakse algul statistiliste näitajate põhjal ning seejärel seostab autor need intervjuude käigus saadud kvalitatiivsete andmetega. Tuginedes ettevõtete andmete analüüsile toob lõputöö autor välja omapoolsed ettepanekud Ida-Virumaa alustavate ettevõtete aktiivsuse ja nende jätkusuutlikkuse toetamise suurendamiseks.

Teadmiste ja kogemuste puudumisel on ettevõtluskoolitustel oluline roll ettevõtlusega alustamisel. Uuringu tulemustest selgub, et Ida-Virumaal on vajadus koolituste järgi, mis oleksid praktilisemad ja toetaksid ettevõtlusega alustamist, mitte ei annaks ainult ettevõtluse baastadmisi. Koolituste analüüsi tulemustest nähtub, et Ida-Virumaal korraldatakse oluliselt vähem ettevõtluskoolitusi kui Tartu linnas. Ka ettevõtluskoolituste hinnad on Ida-Virumaal oluliselt kõrgemad. Ida-Virumaal tuleb korraldada oluliselt rohkem ettevõtlusalaseid koolitusi, mis oleksid ka oma hinnalt inimestele taskukohasemad. See annaks Ida-Virumaa elanikele piisavalt ettevõtlusalaseid teadmisi töstmaks nende aktiivsust ettevõtlusega alustamisel.

Uuringu käigus selgus ka, et alustavate ettevõtete omanikud ei ole kasutanud maakonnas pakutavaid ettevõtlust toetavaid teenuseid ning suur osa intervjuueeritavatest ei tea, milliseid toetavaid teenuseid Ida-Viru maakonnas pakutakse. Ettevõtlusaktiivsuse tõstmiseks Ida-Virumaal tuleb kohalike elanikeni viia võimalikult palju informatsiooni maakonnas pakutavate ettevõtlust toetavate teenuste kohta. Üheks kõige põhjalikumaks infoallikaks on Ida-Viru Ettevõtluskeskus (IVEK), kust alustavad ettevõtjad saavad lisaks informatsioonile ka nõustamist ning teisi toetavaid teenused. Kuid vastavalt uuringu tulemustele ei tea kohalikud elanikud IVEK-st. Seetõttu tuleb IVEK-l leida võimalused, kuidas jõuaks nende informatsioon võimalikult paljude inimesteni. Esimese sammuna tuleb ära kasutada sotsiaalvõrgustike võimalusi.

Kohalike omavalitsuste (KOV) ettevõtlusalane koostöö nii enda piirkonna kui naabervaldade ettevõtjatega peaks olema väga tähtsal kohal. Avatud suhtlemine, ettevõtjate toetamine ning oluliselt suurem tähelepanu nende koolitamisele ning ühistele ümarlaudadele – need on olulised piirkonna arengu mõisted. Suurel osal Ida-Virumaa

KOV-idel puuduvad praegu ettevõtlust toetavaid meetmed. Ettevõtlusaktiivsuse tõstmiseks peaksid kõik KOV-d ettevõtlust toetama ning leidma võimalused toetavate meetmete välja töötamiseks: koolitused, omaosaluse toetamine

EAS-i ja teiste organisatsioonide toetustaotlustes (praegu on vaid Sillamäe ja Narva linnal), osaline rahaline toetust projektides, ettevõtluskonkursid, osalus KOV-ile vajalikes ettevõtetes ja investorite otsimine.

Lõputöös esitatud ettepanekute rakendamine aitab motiveerida Ida-Virumaa elanikke alustama ettevõtlustegevust ja seeläbi suurendada maakonna ettevõtlusaktiivsust.

KIRJANDUS

Ahmad, N. Hoffmann (2008) A. N. A framework for addressing and measuring entrepreneurship. *OECD Statistics Working Papers*, No. 2008/01. Available at [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cite=std/doc\(2008\)2](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cite=std/doc(2008)2), accessed January 15, 2020

Ahmad, N.; Seymour, G. R. (2008) Defining Entrepreneurial Activity: Definitions Supporting Frameworks for Data Collection. *OECD Statistics Working Papers*, No. 2008/01, OECD Publishing. Available at <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/243164686763.pdf?expires=1587764155&id=id&accname=guest&checksum=FEDF5E9E90CDF8A0420DCF41A02A3A1B>, accessed January 03, 2020

Audretsch, D. B. (2003) Entrepreneurship: A Survey of the Literature. *Enterprise Papers No 14*. Enterprise Directorate-General European Commission Available at https://ec.europa.eu/growth/content/entrepreneurship-%E2%80%93-survey-literature-0_ga, accessed May 20, 2020

Audretsch, D.; Boente, W.; Tamvada, J. (2007) Religion and Entrepreneurship. *Jena Economic Research Papers*. Available at <https://econpapers.repec.org/paper/jrjrpwrp/2007-075.htm>, accessed January 04, 2020

Bjørnskov, C.; Foss, N. (2006) Economic Freedom and Entrepreneurial Activity: Some Cross-Country Evidence. *SMG Working Paper*. Available at http://openarchive.cbs.dk/bitstream/handle/10398/7475/smg%20w%202006_15%20-%20registrering.pdf?sequence=1, accessed April 26, 2020

Carroll, R. G.; Hannan, M. T. (2000) *The Demography of Corporations and Industries*. New Jersey: Princeton University. Available at <https://www.jstor.org/stable/3094860?origin=crossref&seq=1>, accessed May 20, 2020

Cuervo, A. (2005) Individual and Environmental Determinants of Entrepreneurship. *The International Entrepreneurship and Management Journal*. Available at <https://link.springer.com/article/10.1007/s11365-005-2591-7>, accessed January 07, 2019

Freytag, A.; Thurik, R. (2007) Entrepreneurship and Its Determinants in a Cross-Country Setting. *Journal of Evolutionary Economics* Available at

https://econpapers.repec.org/article/sprjoevec/v_3a17_3ay_3a2007_3ai_3a2_3ap_3a117-131.htm, accessed December 29, 2019

Global Entrepreneurship Monitor (2017) Total early-stage entrepreneurial activity (TEA). *Global Entrepreneurship Research Association (GERA)* Available at <https://www.gemconsortium.org/report/49812>, accessed January 02, 2019

Godin, K.; Clemens, J.; Veldhuis, N. (2008) Measuring Entrepreneurship. Conceptual Frameworks and Empirical Indicators. *Studies in Entrepreneurship & Markets* No. 7/2008 A publication of The Fraser Institute 19-44 Available at <https://www.fraserinstitute.org/sites/default/files/MeasuringEntrepreneurship2008.pdf>, accessed December 28, 2019

Goetz, S.; Partridge, M.; Deller, S.; Fleming, D. (2010) Evaluating U.S. rural entrepreneurship policy. *Journal of Regional Analysis and Policy* JRAP 40(1): 20-33

Green, F. (2013) Youth Entrepreneurship. *A background paper for the OECD Centre for Entrepreneurship, SMEs and Local Development* Available at http://www.oecd.org/cfe/leed/youth_bp_finalt.pdf, accessed January 07, 2020

Hackler D.; Mayer H. (2008) Diversity, Entrepreneurship, and the Urban Environment. *Journal of Urban Affairs*, Vol. 30 Available at https://www.researchgate.net/publication/227634323_Diversity_Entrepreneurship_and_the_urban_environment, accessed January 07, 2020

Hébert, R.; Link, A. (2010) A history of entrepreneurship. *The Economic History Review*. Volume 63, Issue4 November 2010 Available at https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-0289.2010.00551_33.x, accessed May 15, 2020

Henley, A. (2014) Is Religion Associated with Entrepreneurial Activity? *Discussion Paper Series IZA DP No.8111* April 2014 Available at <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=906003110081094001091071065084089066028078093038088005118058023044024029000025121095112075095083009029083098103126103090089074073066077098065112024105125086012002024004084088096&EXT=pdf>, accessed January 04, 2020

Ida-Viru Arengustrateegia eelnõu 2019-2030 (2018) Jõhvi: Ida-Virumaa omavalitsuste liit. <https://ivol.kovtp.ee/documents/9867329/19704180/Ida-Viru+arengustrateegia+kinnitamiseks.pdf/1217950d-b837-4d85-aa25-9f1897368d91> (viimati vaadatud 11.05.2020)

Jürgenson A. (2013) Eestlaste ettevõtlusaktiivsusest. Poliitikauuringute Keskus Praxis. Tallinn <http://mottehommik.praxis.ee/ettevotlusaktiivsusest/> (viimati vaadatud 01.12.2019)

Kara, A. (2014) Linking Institutional, Economic, Technological and Cultural Context to Entrepreneurship in Regions of Europe. *A Dissertation Submitted to the Faculty of The College of Business in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy* Florida Atlantic University. Available at https://fau.digital.flvc.org/islandora/object/fau%3A30784/datastream/OBJ/view/Linking_institutional__economic__technological_and_cultural_context_to_entrepreneurship_in_regions_of_Europe.pdf, accessed January 11, 2020

Kõomägi, M. (2004) Riikliku riskikapitaliandi asutamise vajalikkus Eestis. http://www.mattimar.ee/publikatsioonid/majanduspoliitika/2004/2004/6_Ettevotluspol/52_Koomagi.pdf (viimati vaadatud 13.10.2019)

Liigand, J. (2005) *Ettevõtte riskid- äratundmine ja maandamine*. Tallinn

Maamajanduse arengud Eestis ja Tartumaal 2006-2016 (2011) Tartu: Tartu ärinõuandla Maakondlik Arenduskeskus <https://www.yumpu.com/xx/document/read/23099692/maamajanduse-arengud-eestis-ja-tartumaal-2006> (viimati vaadatud 14.05.2020)

Mereste, U. (2003) *Majandusleksikon I*. Eesti Entsüklopeediakirjastuse AS. Tallinn

Mets, T. (2005) *Edukas ettevõtlus ääremaal. Sissejuhatus äriplaani*. Tartu: OÜ ALO <http://raulpage.org/koolitus/tonismets.pdf> (viimati vaadatud 27.12.2019)

Norton Jr.W.I.; Moore, W.T. (2006) The Influence of Entrepreneurial risk assessment on venture launch or growth decisions. *Small Business Economics*, Vol. 26, No. 3 Available at https://www.researchgate.net/publication/5158343_The_Influence_of_Entrepreneurial_Risk_Assessment_on_Venture_Launch_or_Growth_Decisions, accessed January 02, 2020

Odres, E. (2009) *Kuidas hakata ettevõtjaks – ideest kasumini*. Tallinn: Äripäev AS

Powell, B.; Rodet, C. (2012) Praise and Profits: Cultural and Institutional Determinants of Entrepreneurship. *The Journal of Private Enterprise*. Available at http://journal.apee.org/index.php?title=Spring2012_2, accessed December 05, 2019

Pöder Anne (2017) *Ettevõtlust mõjutavad sotsiaal-majanduslikud tegurid Eestis valdades*. Tartu: Eesti maälikool <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:330015/290237/page/1> (viimati vaadatud 07.12.2019)

Raab, G.; Stedham, Y.; Neuner, M. (2005) Entrepreneurial Potential: An Exploratory Study of Business Students in the U.S. and Germany. *Journal of Business and Management*. Available at <http://dev.pue.itesm.mx/DoctoradoNebrija/MaterialGral/Entrepreneurial%20Potential%20An%20Exploratory%20Study%20of%20Business%20Students%20in%20the%20U.S.%20and%20Germany.pdf>, accessed January 06, 2019

Rampton, J. (2016) 5 Things You Need to Know About Taking Risks as an Entrepreneur. *Entrepreneur Europe* Available at http://www.entrepreneur.com/article/250130?utm_source=Social&utm_medium=Sharebar&utm_campaign=Sumome_share] accessed January 06, 2019

Ratanova I.; Reshina G.; Bruna S.; Gross E. (2013) Development of small and medium-sized enterprises in regions of Latvia. *Regional Formation and Development Studies* No. 3 (11) Available at <http://journals.ku.lt/index.php/RFDS/article/viewFile/621/pdf> accessed December 14, 2019

Raudjärv, M. (2019) *Ettevõtluse arengut mõjutavad tegurid Eestis*. Tartu Ülikool, Mattimar OÜ

Reiljan J.; Kaldaru H. (2009) *Eesti majanduse aktuaalsed arenguprobleemid keskpikas perspektiivis*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Riigikogu põhiseisukohad (2002) Eesti ettevõtja võimalused ja ohud EL siseturul. Riigikogu Toimetised 3.12.2020, Nr 6/7–133 https://www.riigikogu.ee/msi_arhiiv/tell01_133.html (Viimati vaadatud 13.02.2020)

Riley, J. (2016) External Environment: Introduction (GCSE). Available at <http://www.tutor2u.net/business/reference/external-environment-introduction> accessed May 04, 2020

Rämmer A. (2014) *Valimi moodustamine*. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Tartru: Tartu Ülikool <http://samm.ut.ee/valimid> (viimati vaadatud 11.05.2020)

Săvoiu, G. (2014) *Entreprise, Entrepreneur and Entrepreneurship – The Main Semantic Chain in Contemporary Economics*. Romania: University of Pitesti Available at <http://oaji.net/articles/2014/941-1403074429.pdf>, accessed January 04, 2020

Schøtt, T.; Kew, P.; Cheraghi, M. (2015) *Future Potential: A GEM perspective on youth entrepreneurship*. Global Entrepreneurship Monitor (GEM) Available at <http://www.innovacion.cl/wp-content/uploads/2015/08/gem-2015-youth-report-1436523546.pdf> accessed Detsember 20, 201

Schumpeter, J. (1943) *Capitalism, Socialism and Democracy*. Stockholm University Available at <https://eet.pixel-online.org/files/etranslation/original/Schumpeter,%20Capitalism,%20Socialism%20and%20Democracy.pdf>, accessed January 15, 2020

Sepper, M., Michelson, A. (2020) *Ida-Virumaa õiglase ülemineku võimaluste analüüs*. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis

Shane, S., Venkataraman, S. 2000. The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. *Academy of Management Review* Vol.25, No. 1,217-226 Available at <http://entrepreneurscommunicate.pbworks.com/f/Shane%2520%252B%2520Venkat%2520-%2520Ent%2520as%2520field.pdf>, accessed January 04, 2020

Siimon, A., Kaseorg M. (2008) *Ettevõtlusaktiivsus ja selle arendamise võimalused Eestis*. Tartu Ülikool <http://www.mattimar.ee/publikatsioonid/majanduspoliitika/2008/12.pdf> (viimati vaadatud 16.01.2020)

Stephen, F.H.; Urbano D.; Hemmen S. (2005) The impact of institutions on entrepreneurial activity. *Managerial & Decision Economics* Volume 26, Issue 7 Available at https://www.academia.edu/16689067/The_impact_of_institutions_on_entrepreneurial_activity, accessed January 24, 2020

The Organisation for Economic Co-operation and Development (2020) Entrepreneurship Indicators Programme (EIP): background information. *OECD Entrepreneurship and business statistics* Available at <http://www.oecd.org/sdd/business-stats/theentrepreneurshipindicatorsprogrammeeipbackgroundinformation.htm>, accessed April 15, 2020

Vliamos, S.J.; Tzeremes, N.G. (2011) Factors Influencing Entrepreneurial Process and Firm Start-Ups: Evidence from Central Greece. *Journal of the Knowledge Economy* Available at https://www.researchgate.net/publication/226154750_Factors_Influencing_Entrepreneurial_Process_and_Firm_Start-Ups_Evidence_from_Central_Greece, accessed December 29, 2019

Wennekers, S.; van Stel, A.; Carree, M.; Thurik, R. (2010) The Relationship Between entrepreneurship and economic development: is it U-shaped? *EIM Research Reports*. Available at <http://ondernemerschap.panteia.nl/pdf-ez/h200824.pdf>, accessed December 29, 2019

Andmed

Eesti Statistika (2020) *Ida-Viru maakond* <https://www.stat.ee/ppe-1167408> (viimati vaadatud 20.05.2020)

Ida-Viru Ettevõtluskeskus <https://ivek.ee/> (viimati vaadatud 20.05.2020)

Registrite ja Infosüsteemide Keskus. *Ida-Virumaal asutatud ettevõtete loetelu* (2019)

Statistikaameti andmebaas (2020) *Keskmine brutopalk, tööjõukulu ja töötatud tunnid maakonna järgi* <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=PA004#> (viimati vaadatud 16.05.2020)

Statistikaameti andmebaas (2020) *Ida-Virumaa majanduslikult aktiivsed ettevõtted tegevusvaldkonna järgi* <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=ER051> (viimati vaadatud 20.05.2020)

Statistikaameti andmebaas (2020) *Ida-Virumaa majanduslikult aktiivsed ettevõtted töötajate arvu järgi* <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=ER039> (viimati vaadatud 20.05.2020)

Tartu Ärinõuandla (2020) <https://arinouandla.ee/tutvustus/uldtutvustus/> (viimati vaadatud 20.05.2020)

SUMMARY

Opportunities for increasing entrepreneurship activity from the perspective of a start-up company in Ida-Viru county

The entrepreneurial activity of Ida-Virumaa is low compared to the rest of Estonia, remaining significantly below the national average. There are few companies in the region where people with higher education get a work that suits their education. Therefore, people often do not find an application that suits their education and skills and are starting to look for these opportunities in other regions of Estonia. Entrepreneurs have a positive impact on the economic growth of this region, and it is therefore important that the inhabitants of the region, especially those with higher education, apply their knowledge and skills in entrepreneurship.

The aim of the thesis is to identify the factors affecting the activity of start-ups in Ida-Virumaa and, based on the results of the study, to propose measures to increase entrepreneurial activity.

In the first chapter, the author of the thesis gives an overview of the nature and importance of entrepreneurship and entrepreneurial activity. The author also highlights factors affecting entrepreneurship and entrepreneurship. The chapter is based on the views of various authors from a theoretical perspective on entrepreneurship, mainly Shane, Venkataraman, Ahmad, Seymour and Stephen.

In the second chapter, the author characterized the business environment of Ida-Virumaa and the conducted research, described the results obtained and, on the basis of the results, presented proposals to increase the activity of the start-ups.

The results of the study are first presented on the basis of statistical indicators, and the author then links them to the qualitative data obtained during the interviews. On the basis of an analysis of company data, the author of the thesis presents her proposals to increase the activity and support for the sustainability of the start-ups in Ida-Virumaa.

In the absence of knowledge and experience, entrepreneurial training plays an important role in starting business. The results of the study show that in Ida-Virumaa is a need for training, which would be more practical and support starting a business, and not just provide basic knowledge of entrepreneurship. The results of the analysis of the trainings show that significantly less entrepreneurship trainings are organized in Ida-Virumaa than in Tartu. The cost of entrepreneurial training is also significantly higher in Ida-Virumaa. There is a need to organise significantly more business training in Ida-Virumaa, which

would also be more affordable to the people at their cost. This would provide the residents of Ida-Virumaa with sufficient entrepreneurial knowledge to increase their activity in starting a business.

The study also revealed that the owners of the start-up companies have not used the business support services provided in the county, and a large proportion of the interviewed do not know what support services are offered in the Ida-Virumaa. In order to increase entrepreneurial activity in Ida-Virumaa, local residents should be provided with as much information as possible on the enterprise support services provided in the county. One of the most comprehensive sources of information is the Ida-Viru Enterprise Centre (IVEK), from which start-ups receive not only information, but also advice and other support services. However, according to the results of the study, local residents do not know about IVEK. Therefore, IVEK needs to find ways to reach their information to as many people as possible. The first step must be to take advantage of the opportunities of social networks.

Cooperation between local authorities (KOV) in the field of entrepreneurship with businesses in both their own region and neighbouring municipalities should be very important. Open communication, support for entrepreneurs and significantly increased attention to their training and common roundtables – are important for the development of the region. Much of the Ida-Virumaa County KOVs currently lack entrepreneurial support measures. In order to increase entrepreneurial activity, all KOV should support entrepreneurship and find ways to develop supporting measures: training, support for own contribution in EAS and other organisations' applications for support (currently only in the city of Sillamäe and Narva), partial financial support for projects, business competitions, participation in the enterprises needed for KOV and search for investors.

The implementation of the proposals put forward in the thesis will help to motivate the residents of Ida-Virumaa to start business and thus increase the entrepreneurial activity of the county.

LISAD

LISA 1 RIK-i POOLT KOOSTATUD ETTEVÖTETE LOETELU

Ettevõtte nimetus		Ettevõtte nimetus		Ettevõtte nimetus
AutoMotoLine OÜ		FireFest Osaühing		Demetra OÜ
DKJ Majade Ehitus OÜ		FiveSeasons OÜ		Dens Sapiens OÜ
COS Trans OÜ		Diova OÜ		DIARVUTI OÜ
DECURSUS OÜ		Had San Agro OÜ		DIM & DEN OÜ
Deltamer Grupp OÜ		Had San OÜ		Dentipol OÜ
Doctor Music from Estonia OÜ		Hauest ImpEx OÜ		Baraboro OÜ
Ecocoatings OÜ		Kapunkap OÜ		Existyle OÜ
ecostructures OÜ		Hiniti IT OÜ		Dofin OÜ
Erico Maaklerid OÜ		IGALGUS OÜ		East Motors OÜ
HAAKOH GROUP OÜ		JS Grupp OÜ		Eastconsult OÜ
Farkam SV OÜ		JupiPood OÜ		Ecomod Ehitus OÜ
FEHU EHITUS OÜ		Kangopro grupp OÜ		Efim OÜ
Global Imperial OÜ		Kashmir Group OÜ		Eha Ait OÜ
Insomnia Project OÜ		KETMILL OÜ		Ekspertarst OÜ
MALMIK SERVICE OÜ		Kindluse Ehitus OÜ		Electrical team OÜ
Margarita Lasmanis OÜ		Larus Ehitus OÜ		Elke Narva OÜ
Hildegard Teenused OÜ		Logoskop OÜ		ELNECO OÜ
OÜ MMS GRUPP ZP		Luck Company OÜ		ELUMARK OÜ
KSENIJA GRUPP OÜ		Machado OÜ		EMS BodyFit OÜ
ESTDOORS EXPORT OÜ		magnit OÜ		EnergyBoost OÜ
Nafta-Kinnisvara OÜ		Intertraffic OÜ		Epic OÜ
FAP Brake System OÜ		IntraFidem OÜ		Larami OÜ
NS Transportation OÜ		MBM Ehitus OÜ		Estramet OÜ
Osaühing ELEUTERIA		Merisk OÜ		EUROBRUSH OÜ
Osaühing KRATOS		Metsatooted OÜ		Existil OÜ
Osaühing SkyHorse		MX Crafts OÜ		Expert-Y OÜ
Osaühing Võitleja		NewTech OÜ		Nikolen OÜ
Finance Solution Consulting		NewThings OÜ		Fartcon Ehitus OÜ
OÜ KINNESTON GRUPP		OMXCAPITAL OÜ		FASTVEDU OÜ
OÜ LOGISTICS BRIDGE		Ontic Invest OÜ		FeelWow OÜ
OÜ LENGARD GROUP		OÜ B.A.T school		Felice DM OÜ
OÜ Metexpo Engineering		OÜ Cosiness		OÜ Emelet
OÜ Metsamasinate varuosad		OÜ Ereda		FINDECO OÜ
RIAL Games OÜ		OÜ Fastor Grupp		FIOLET OÜ
Sewing Service OÜ		OÜ Gordorika		FITRing OÜ
Sharky CBS OÜ		OÜ Gruzmaster		Floridea OÜ
Säde projekt OÜ		OÜ L.M		Funtika OÜ
Tantal Grupp OÜ		OÜ Niazidran		GALA Finans OÜ
TechnoTime OÜ		Padmatex OÜ		Gardenia Lilled OÜ
TRK Est Grupp OÜ		Partit OÜ		Glory-Lash OÜ
Twins Ehitus OÜ		Karplast OÜ		GOODEST OÜ
Veedla Konsultatsioonid OÜ		OÜ ODINKRAFT		Green Metall OÜ
WoodGlasses OÜ		OÜ Relise		Grondal OÜ
GER BEST GRUPP OÜ		OÜ Rendiplats		Natalinails OÜ
HARDIX-TRADE OÜ		OÜ Ulduz		Hempt OÜ
Outlet Welcome Osaühing		PanoGo OÜ		HMI lab OÜ
OÜ aqua artel		Parkena OÜ		Hvitolg OÜ

SERPOL SERVIS OÜ	Paun lahendus OÜ	IGZO OÜ
Aragagramonto OÜ	Priks OÜ	Iguan systems OÜ
AKSU Plus OÜ	Primm OÜ	ILMETON OÜ
ALBER Tech OÜ	Randot OÜ	Ilodia OÜ
AMK-FI International Group OÜ	Reality Quest OÜ	Conduit Digital OÜ
Aquadisloc OÜ	Ronyx lasketiir OÜ	CORPORIS OÜ
AVESTA DESIGN OÜ	Ruehitus Grupp OÜ	Innoline OÜ
Bona Mente Group OÜ	SeMu Kids OÜ	Insait Holding OÜ
IVK õmblusteenused OÜ	Bonacon OÜ	Integer OÜ
J.A.M ELECTRICAL OÜ	Bullion Cube OÜ	Irbis Ehitus OÜ
Smart E-Doc Connector OÜ	Studiollusion OÜ	IVAT OÜ
Soodsad Ehitusteenused OÜ	Sunlights Sailing OÜ	Celebrity OÜ
IMP SERVICE OÜ	Svetlight OÜ	Clever Power OÜ
IMPORT BOOKS OÜ	SYA Metall OÜ	JEKOVA OÜ
D Konsultatsioonid OÜ	Taiteum OÜ	JEMM OÜ
DAIRAN INFO Osaühing	Talian OÜ	JMV TEAM OÜ
Thermo - Trans Group OÜ	Darkhan OÜ	JR Consult OÜ
Timber Reserves OÜ	DeVitare OÜ	Jugra OÜ
Eshanti International OÜ	TJ paigaldus OÜ	JulianiGain OÜ
Fine Art Printstudio OÜ	Tornavida OÜ	JUVIT OÜ
Trianon Osaühing	TOSH TRADE OÜ	Vakerehitus OÜ
Jõhvi Pargi Arendus Vabaaeg	M.V.Barlen OÜ	Järve Tootjate OÜ
MariLana Lusso OÜ	MAEMI-HARU OÜ	Kalvee E&A OÜ
Marcinkeviciute Julija OÜ	Waste Pro OÜ	Katavan OÜ
Massaažiteenused OÜ	WEDCO OÜ	Winterbottom OÜ
Katevara Katusetööd OÜ	Marilog OÜ	KatLash OÜ
Koski Consulting OÜ	Maslov group OÜ	Kattoko OÜ
Wolf Trading Company OÜ	Welstand OÜ	Kempas OÜ
KULDBIS KINNISVARA OÜ	Matwur Ehitus OÜ	Kerimar Veod OÜ
Vostok Impex OÜ	MDS OÜ	Kimo OÜ
Vovva Invest OÜ	Megaton Capital OÜ	Kirikee OÜ
Kurguz Construction OÜ	Mevorah OÜ	KLF STAFF OÜ
A.V.R.P. Service OÜ	Mi Proshkini OÜ	Kohan OÜ
N-Constructions OÜ	Mifex OÜ	Koloreks OÜ
Aed&Haljastus OÜ	Migleor Grupp OÜ	Korras OÜ
Ajudina ilukeskus OÜ	Abimaa OÜ	Vlapan OÜ
AK Tiptop Trans OÜ	MOTUZOK OÜ	KriRiCo OÜ
NEW LIFE ELECTRONIX OÜ	MVD OÜ	Kronhjort OÜ
NARVA AUTOPARKLA OÜ	Akdar OÜ	K-Team OÜ
N.E.S.A. GROUP OÜ	naboco OÜ	Wolfox OÜ
Milann Teenused OÜ	Alcher Grupp OÜ	Xzone OÜ
Alstem Grupp OÜ	Narva Token OÜ	Kuru Puhkeküla OÜ
Alutaguse Mari OÜ	NBD Projects OÜ	Kuvalda Grupp OÜ
Amalt Finance OÜ	Alfa House OÜ	Küta OÜ
Lady-X Lingerie Boutique OÜ	NELWI OÜ	Laadamaailm OÜ
ANGELBERG OÜ	Almivene OÜ	Ladino OÜ
LIKMAN GRUPP OÜ	Niki OÜ	AMFox OÜ
LAVEKTA GRUPP OÜ	Nikola Grupp OÜ	Lainekas OÜ
LIMITLESS Keeltekoool OÜ	Nordwel OÜ	Aniks Grupp OÜ
ANSIV GRUPP Osaühing	Nurme pood OÜ	Lenser OÜ
Osaühing Empire Production	N-Video OÜ	Ankonia OÜ
Osaühing Estovent	O&M AutoLine OÜ	LILIENTA OÜ
OÜ Guten Morgen Estonia	Odd Knot OÜ	Annamaria OÜ
Osaühing MIA Ehitus	Oikin OÜ	Lington Consult OÜ
Osaühing R&J ÕIGUSABI	Olivet OÜ	LJUTASS OÜ

Osaühing RONISAN	OÜ Avanss Pluss	Lomis Group OÜ
OÜ Sivellon Gupp Uksed Aknad	OÜ Bafeks	Loovpuhkus OÜ
Osaühing SmileStuudio	Antrade Veod OÜ	Luxury Hair OÜ
Osaühing Spash	Baltholz OÜ	LW Films OÜ
Osaühing Tagavälja Talutare	AP Ehitus OÜ	Bagust OÜ
Osaühing VAL EXPERT	AP Pilot OÜ	OÜ Legria Trans
Osaühing VIRU WESTTEN	Arbaro Grupp OÜ	OÜ Leisan
Aseri Tööstuspark OÜ	Arbaro Ltd. OÜ	OÜ Leontana Max
ASPEKT GRUPP OÜ	ArBiVik OÜ	OÜ Liavs
AST Varuosad OÜ	ArborWorks OÜ	OÜ Lika
AstrikFinants OÜ	ArengoUp OÜ	OÜ MAG180
OÜ Margit Partei Fotograafia	ARKAIM Osaühing	OÜ Maius Grill
Aurene Engineering OÜ	Aromat OÜ	OÜ Majatubakas
Aus Vara Invest OÜ	Artcut OÜ	Aun Invest OÜ
AUTO SERVICE BUILDING	Owiwi OÜ	OÜ Martek
AutoveoOru Osaühing	OÜ Abramson	OÜ Nail-Proff
AV Automaatika OÜ	OÜ Airboom	OÜ Narvaraamat
AnyWork Osaühing	OÜ Alfar	BALU OÜ
Lüganuse Lilleaed OÜ	OÜ Almets	OÜ Nilog
Baltic Business Center OÜ	OÜ ALVAL METAL	OÜ Noorus Majad
Baltic Wool OÜ	OÜ ANKAVS PUIT	OÜ Omni Vili
OÜ NightClub Geneva	OÜ Ankur Restoran	OÜ Only For You
BAMBUK OÜ	OÜ Antil XXI	OÜ Per la vita
BAMIF OÜ	OÜ AZABOT	OÜ Polven rehvid
Baritel OÜ	OÜ Aznabur	OÜ Reheotsa talu
BauRent Eesti OÜ	Bilzag OÜ	OÜ Reios
BBconcert OÜ	OÜ BERIT	OÜ Rossber
OÜ SANTEHWORX	OÜ CHIKKOS	BCJ OÜ
BeeWax Group OÜ	OÜ Chinar Group	OÜ Sergo FIX
Bellamer Grupp OÜ	OÜ CPTEC	OÜ Solandres
BetulaMT OÜ	OÜ Dalex	OÜ SS Beauty
OÜ Baltika Veoteenused Grupp	Bisfort OÜ	OÜ STALITEX
BINOL TECH OÜ	OÜ Demirlona	OÜ SV-Projekt
OÜ DEALMAX GRUPP	Boranna OÜ	OÜ T&M Logistics
BonVoyage OÜ	OÜ EKD GROUP	OÜ Tanaseja
OÜ EHITUSE EKD GROUP	OÜ ELTECO	BRACIA OÜ
OÜ United Metallomontazh	OÜ Emili Aed	Creatif SK OÜ
Brostan Grupp OÜ	OÜ Eviss	OÜ Westminster
OÜ VIRU EKD GROUP	OÜ FerrCAD	Burgeri Silla OÜ
OÜ Grand Service Garage	OÜ FFL TRANS	OÜ Vladivital
OÜ GUTEN MORGEN	OÜ Fin Max Group	P.A.G.M. OÜ
CORRIDA-TRANS OÜ	OÜ Fitfactor	Cybermedia OÜ
Cosmetologist Pro OÜ	OÜ Frostum	DANAVIR OÜ
OÜ WEDTIMEPRO	OÜ Geoks Ehitus	PAN IDA OÜ
Paadenurme Põld OÜ	Tree of life OÜ	PARMORRID OÜ
PAK Tihhonovitš OÜ	OÜ Growup I.P.A.	PELIMERK OÜ
Pro Ehituspartner OÜ	Börd OÜ	PEPELATS OÜ
Deconest Grupp OÜ	OÜ HomeDSGN	Pits ja Pirn OÜ
Travel Silver Dream Osaühing	OÜ IdaWax	PLASTBIO OÜ
TRAVELPRO OÜ	OÜ JUDIKON	PowSmo OÜ
OÜ Järve Koopiakeskus	Consage OÜ	DataDepot OÜ
OÜ Kesk Log Ehitus	OÜ KAHRAMAN	ProfBeton OÜ
Progress Auto OÜ	OÜ KARATAI N	TsepoOgNang OÜ
promoDroom OÜ	Trend Toys OÜ	Utilizator OÜ

Punased paelad OÜ	Vasanta OÜ	V.P.Design OÜ
VAIVARA TRANSSERVIS OÜ	OÜ Kivi graveerija	Purtse Farm OÜ
OÜ KEREEKSPERT	OÜ KOMOD.EE	Pyramax OÜ
WaXDEN AUTO OÜ	OÜ KONVALLARIA	R1 OÜ
SELIGO SERVIS OÜ	OÜ Ksenia S	Raft OÜ
W-Dynamic Trade OÜ	OÜ Kulja Agro	Randlased OÜ
Wedmotions OÜ	S Silmarõõm OÜ	Rashodnik OÜ
VELESWOOD Osaühing	S. Murašina OÜ	RCC Ehitus OÜ
Remarso Grupp OÜ	Samstroi OÜ	RebusVet OÜ
Remonditakso OÜ	Scintilla OÜ	Red Ant OÜ
Restoran Narva Pärl OÜ	VBI Estland OÜ	Wellcast OÜ
VERU METSAHOOLDUSED	SERPANTINAS OÜ	Veovoda OÜ
VeryWood Eesti OÜ	VOLTPLEX OÜ	Renofit OÜ
ROYAL WOOD OÜ	Sheriff OÜ	Vernas Plus OÜ
RUSKON Trade OÜ	Shock Labs OÜ	Reventus OÜ
Rusven Kaubandus OÜ	Shubaritech OÜ	RMP Group OÜ
RVKH Partners Group OÜ	SIL OÜ	ROAL Osaühing
WINE CRAFT Osaühing	Siltruck OÜ	Rolana OÜ
SMV FRAME Osaühing	Sirgala Parkett OÜ	Romaks Trade OÜ
Sparrow Solutions OÜ	SLV Proekt OÜ	Ronin Osaühing
ServiceTorg Narva OÜ	WKD-Trans OÜ	Ronyx Projekt OÜ
Wood Ecological Fuel OÜ	OÜ EPT Metall	Rosinola OÜ
VPD Osaühing	TIM TRANS OÜ	Rotofresa OÜ
WTF Engineering OÜ	Time to Fix OÜ	Vetprof OÜ
STP Moesalong OÜ	WTS PRO OÜ	Vihma talu OÜ
VVDS Welding OÜ	Stantol OÜ	Viktit OÜ
Synia Solutions OÜ	Stock24 OÜ	VikVit OÜ
Solarsoft Group OÜ	Õlleateljee OÜ	Tivard OÜ
Soter Analytics OÜ	SVBM OÜ	TOGIX OÜ
Souchest Trade OÜ	Svediram OÜ	Tesa M OÜ
Tipo Transport OÜ	Viruvärvid OÜ	Toreco OÜ
S Silmakabinet OÜ	T & M OÜ	Toit ja Tuju OÜ
TEIWAZ EHITUS GROUP OÜ	Talio Crown OÜ	TIAS GOLD OÜ
Tempico Labs OÜ	Tambiku Grupp OÜ	TRANGMADE OÜ
Technical Consult OÜ	Tech Castle OÜ	TNC-BOxxx OÜ

LISA 2. INTERVJUU KAVA TEGUTSEVATELE ETTEVÕTETELE

Hea ettevõtja!

Täna teid nõusoleku eest anda intervjuu.

Olen Tartu Ülikooli Narva Kolledži üliõpilane ja palun Teie abi lõputöö koostamisel. Lõputöö raames viin läbi uurimust teemal „Ettevõtlusaktiivsuse suurendamise võimalused Ida-Virumaal“. Intervjuu viiakse läbi ettevõtjate seas, kes alustasid oma tegevust Ida-Virumaal 2016. aastal.

Intervjuu on anonüümne ja selle käigus kogutud andmeid ei seostata Teie isiku ega Teie ettevõttega. Kas te annaksite nõusoleku intervjuud salvestada? Salvestus transkribeeritakse ehk märgitakse vastused kirjaliku tekstina üles ning seejärel salvestus hävitatakse. Aitäh!

Tegutsevatele ettevõtetele	
Mida soovin teada saada	Küsimused
Mis põhjustel hakatakse ettevõtjaks (ei leita sobivat tööd, soov olla iseenda tööandja, hea äriidee jne)	Kuidas sündis mõte ettevõtte asutamiseks? Palun jutustage sellest. Miks valisite just selle tegevuse?
Milliseid omatakse teadmisi ja oskusi ettevõtte alustamiseks või vajatakse abi?	Kuidas oskate asutada ettevõtet? Kas alustasite tegevusega enne, kui ettevõtte registreerisite? Kuidas tegevusega alustasite? Mis tundus lihtne, mis keeruline? Kas vajasite kellegi abi või nõustamist? Millist? Kuidas registreerimine läks? Mis tundus lihtne, mis keeruline? Kas vajasite kellegi abi või nõustamist? Millist?
Võimalikud vajadused, mis tekivad ettevõtlusega alustamisel (raha, ruumid, töötajad, seadmed jne)	Mida vajate ettevõtte tegevuse alustamiseks? Kuidas leidsite vajalikud vahendid? Mis tegi selle lihtsaks või keeruliseks?
Toetuste kasutamise vajadus	Kas ja kust küsisite toetust? Kas saite toetust? Miks ei soovinud kasutada toetusi?

Koostöö kohaliku omavalitsusega (KOV)	Kas oli vaja teha KOV-ga koostööd? Kas KOV-st oli ka kasu? Mida oleksite vajanud KOV-i poolt?
Äritegevuse toimimine – mis läks hästi, mis ei läinud.	Kuidas äritegevus hakkas toimima? Kas läks nagu loodeti? Mis läks hästi? Miks? Mis läks veel paremini, kui lootsite? Miks? Mis ei läinud nii hästi? Mida oleks võinud teha teistmoodi, kui nüüd tagantjärele mõelda?
Ettevõtte omaniku haridus	Millise kooli haridus kõige rohkem aitas? Miks? Millisest Teie haridustest ei olnud abi?
Ettevõtjate soovitusel, tähelepanekud	Millist nõu annaksite alustavale ettevõtjale oma kogemusele toetudes?
Ettevõtja ettepanekud ettevõtlusaktiivsuse suurendamiseks	Mida võiks teha, et Ida-Virumaal oldaks oma ettevõtete asutamisel aktiivsemad?

Täna teid, et olite nõus oma kogemust jagama ja arvamust avaldama. Kas te sooviksite lõputööd lugeda pärast seda kui see kaitstud saab? Kuidas saan selle teile saata?

Täna veel kord, see intervjuu oli minu jaoks väga tähtis

LISA 3. INTERVJUU KAVA TEGEVUSE LÕPETANUD ETTEVÕTETELE

Hea ettevõtja!

Täna teid nõusoleku eest anda intervjuu.

Olen Tartu Ülikooli Narva Kolledži üliõpilane ja palun Teie abi lõputöö koostamisel. Lõputöö raames viin läbi uurimust teemal „Ettevõtlusaktiivsuse suurendamise võimalused Ida-Virumaal“. Intervjuu viiakse läbi ettevõtjate seas, kes alustasid oma tegevust Ida-Virumaal 2016. aastal.

Intervjuu on anonüümne ja selle käigus kogutud andmeid ei seostata Teie isiku ega Teie ettevõttega. Kas te annaksite nõusoleku intervjuud salvestada? Salvestus transkribeeritakse ehk märgitakse vastused kirjaliku tekstina üles ning seejärel salvestus hävitatakse. Aitäh!

Tegevuse lõpetanud ettevõtetele	
Mis põhjustel hakatakse ettevõtjaks (ei leita sobivat tööd, soov olla iseenda tööandja, hea äriidee jne)	Kuidas sündis mõte ettevõtte asutada? Palun jutustage sellest. Miks valisite just selle tegevuse?
Milliseid omatakse teadmisi ja oskusi ettevõtte alustamiseks või vajatakse abi?	Kuidas oskasite asutada ettevõtet? Kas alustasite tegevusega enne, kui ettevõtte registreerisite? Kuidas tegevusega alustasite? Mis tundus lihtne, mis keeruline? Kas vajasite kellegi abi või nõustamist? Millist? Kuidas registreerimine läks? Mis tundus lihtne, mis keeruline? Kas vajasite kellegi abi või nõustamist? Millist?
Võimalikud vajadused, mis tekivad ettevõtlusega alustamisel (raha, ruumid, töötajad, seadmed jne)	Mida vajasite ettevõtte tegevuse alustamiseks? Kuidas leidsite vajalikud vahendid? Mis tegi selle lihtsaks või keeruliseks?
Toetuste kasutamise vajadus	Kas ja kust küsisite toetust? Kas saite toetust? Miks ei soovinud kasutada toetusi?
Koostöö kohaliku omavalitsusega (KOV)	Kas oli vaja teha KOV-ga koostööd? Kas KOV-st oli ka kasu? Mida oleksite vajanud KOV-i poolt?

Äritegevuse toimimine – mis läks hästi, mis ei läinud.	Kuidas äritegevus hakkas toimima? Kas läks nagu loodeti? Mis läks hästi? Miks? Mis läks veel paremini, kui lootsite? Miks? Mis ei läinud nii hästi? Mida oleks võinud teha teistmoodi, kui nüüd tagantjärele mõelda?
Ettevõtlus tegevuse lõpetamise põhjused	Miks otsustasite ettevõtte kinni panna?
Kuidas ettevõtte sulgemine mõjutab edaspidist ettevõtjaks hakkamist	Kas alustasite uue ettevõttega või otsustasite pausi teha? Miks? Kui alustati uuega, siis kas samas või teises valdkonnas?
Ettevõtte omaniku haridus	Millise kooli haridus kõige rohkem aitas? Miks? Millisest Teie haridustest ei olnud abi?
Ettevõtjate soovitusel, tähelepanekud	Millist nõu annaksite alustavale ettevõtjale oma kogemusele toetudes?
Ettevõtja ettepanekud ettevõtlusaktiivsuse suurendamiseks	Mida võiks teha, et Ida-Virumaal oldaks oma ettevõtete asutamisel aktiivsemad?

Täna teid, et olite nõus oma kogemust jagama ja arvamust avaldama. Kas te sooviksite lõputööd lugeda pärast seda kui see kaitstud saab? Kuidas saan selle teile saata?

Täna veel kord, see intervjuu oli minu jaoks väga tähtis.

LISA 4. EESTI TÖÖTUKASSA ETTEVÕTLUSE ALUSTAMISE TOETUSE TINGIMUSED JA TOETUSE SAAJA KOHUSTUSED

TAOTLEMISE TINGIMUSED

Nõuded taotlejale

Eesti Töötukassast võib ettevõtluse alustamise toetust taotleda:

- töötu või
- vanaduspensioniealine, ennetähtaegset vanaduspensioni ja päästeteenistuja toetust saav isik või koondamisteate saanud isik, kes on tööotsijana arvele võetud,

kes:

- on vähemalt 18-aastane ja
- on läbinud ettevõtluskoolituse või
- kellel on kutse- või kõrgharidus majanduse alal või ettevõtluskogemus.

Ettevõtluskogemus

Eesti Töötukassa loeb piisavaks ettevõtluskogemuseks füüsilisest isikust ettevõtjana või äriühingu juhatuse liikmena tegutsemist vähemalt ühe aasta. Väiksema ettevõtluskogemuse puhul ei saa olla kindel, et taotlejal on piisav ülevaade ettevõtlusest ja ta on võimeline looma jätkusuutliku ettevõtte.

Ettevõtluskoolitus

Kui soovite taotleda ettevõtluse alustamise toetust ettevõtluskoolituse läbimise alusel, peab ettevõtluskoolituse kogumaht olema vähemalt 56 tundi ja selle käigus omandatud teadmised järgmistel teemadel:

- ettevõtluse olemus, ettevõtja isiksuse omadused, äriseadustiku nõuded, ettevõtlusvormid, nende erinevused;
- äriidee analüüs, äriplaani ja selle koostamise põhimõtted ning äriplaani individuaalne koostamine;
- toode ja turundus (turg, sihtrühmad, nende prognoos, reklaam, müügi- ja jaotuskanalid);

- finantsplaneerimine (tulud-kulud, prognoosid, kassavooplaan, kasumiaruanne jmt);
- raamatupidamise põhialused;
- maksunduse alused, maksustamine;
- tööõigus (erinevad lepingute tüübid, nende sõlmimine, poolte õigused ja kohustused);
- töötervishoiu ja tööohutuse alane korraldus ettevõttes;
- ettevõtjale olulised infokanalid, tugistruktuurid, toetuse taotlemise võimalused.

TOETUSE SAAJA KOHUSTUSED

- Toetuse saaja peab kuue kuu jooksul alates toetuse ülekanemisest looma uue äriühingu või registreerima end füüsilisest isikust ettevõtjana ja alustama äriplaanis kavandatud tegevuste elluviimist.
- Toetuse saaja peab toetust kasutama sihtotstarbeliselt vastavalt töötukassaga eelnevalt kooskõlastatud toetuse kasutamise tabelile (otsuse lisa 1) ühe aasta jooksul toetuse saamisest.
- Toetuse saaja äriplaanis kavandatud majandustegevus ei tohi lõppeda enne ühe aasta möödumist toetuse ülekanmise päevast arvates.
- Toetuse saaja peab esitama Eesti Töötukassale toetuse kasutamise aruande vähemalt kaks korda aasta jooksul arvates toetuse ülekanemisest.
- Toetuse saaja peab võimaldama Eesti Töötukassal tutvuda ettevõtluse alustamise toetuse sihtotstarbelist kasutamist tõendavate dokumentidega kolme aasta jooksul toetuse ülekanemisest.
- Toetuse saaja peab võimaldama Eesti Töötukassal teostada paikvaatlust oma tegevuskohas kahe aasta jooksul toetuse ülekanemisest.
- Toetuse saaja ei tohi võõrandada talle kuuluvat osa või aktsiat toetuse abil loodud äriühingu osa või aktsiakapitalist enne ühe aasta möödumist toetuse ülekanmise päevast arvates.
- Toetuse saaja tagastab toetuse täies ulatuses järgmiste asjaolude ilmnemise korral:
 - äriplaanis ettenähtud majandustegevus ei ole alanud kuue kuu möödumisel raha pangakontole ülekanmise päevast, välja arvatud juhul, kui majandustegevus ei ole alanud mõjuval põhjusel;
 - äriplaanis ettenähtud majandustegevus ei alanud mõjuval põhjusel kuue kuu möödumisel toetuse pangakontole ülekanmise päevast ega ole

olenemata põhjusest alanud ka 12 kuu möödumisel toetuse pangakontole ülekandmise päevast;

- äriplaanis kavandatud majandustegevus lõpeb enne ühe aasta möödumist raha pangakontole ülekandmise päevast, välja arvatud juhul, kui majandustegevus lõpeb mõjuval põhjusel;
 - ettevõtluse alustamise toetust saanud isik võõrandab talle kuuluva osa või aktsia toetuse abil loodud äriühingu osa- või aktsiakapitalist ühe aasta jooksul arvates raha pangakontole ülekandmise päevast;
 - ettevõtluse alustamise toetust ei kasutata sihtotstarbeliselt;
 - ettevõtluse alustamise toetust kasutati Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse¹ paragrahvi lõike 4 punktides 1 ja 2 nimetatud eesmärgil (olemasoleva ettevõtja majandustegevuse alustamiseks või laiendamiseks ja/või olemasoleva äriühingu osanikuks ega aktsionäriks astumiseks).
- Kui osa toetusest ei ole kasutatud sihtotstarbeliselt, võib Eesti Töötukassa kohustada ettevõtluse alustamise toetuse saajat tagastama toetuse osaliselt.

LISA 5. RIIGI TUGITEENUSTE KESKUSE STARDITOETUSE TINGIMUSED

Starditoetuse tingimused

- Ettevõtte on tegutsenud kuni 24 kuud.
- Ettevõtte peab olema äriregistrisse kantud äriühing.
- Puudub seotus teiste sama valdkonna ettevõtetega.
- Juriidilise isiku osalus ettevõttes ei ületa 25%.
- Ettevõtte töötajate arv on väiksem kui 10.
- Ettevõtte ei ole eelnevalt saanud EAS-i stardi- ja/või kasvutoetust.
- Taotluse esitamisele eelneva majandusaasta müügitulu ega bilansimaht ei tohi ületada 80 000 eurot.
- Suunatud rahvusvahelistumisele ja töökohtade loomisele, kui ettevõtte tegutseb Tallinna linnas.
- Suunatud töökohtade loomisele, kui ettevõtte tegutseb väljaspool Tallinna linna.
- Juhul kui ettevõtte osanikud on eelnevalt Töötukassast toetust saanud, siis on Töötukassa alustava ettevõtja projekt edukalt lõpule viidud.
- Ettevõtte vähese tähtsusega abi ei ületa 200 000 eurot.
- Ettevõtte müügitulu peab teisel majandusaastal pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu ulatuma 80 000 euroni.
- Ettevõtte kohustub looma kaks uut töökohta - üks hiljemalt esimesel kuul pärast projekti abikõlbliku perioodi lõppu, teine aasta pärast projekti abikõlbliku perioodi lõppu. Töötajale makstav brutopalk on toetuse taotluse esitamise kuupäevale vahetult eelnevaks 01. juuliks Statistikaameti avaldatud aasta keskmisest brutokuupalgast vähemalt 50 protsenti (01.07.2019 655,00 eurot).

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ilona Kuningas,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Ettevõtlusaktiivsuse suurendamise võimalused Ida-Virumaa alustava ettevõtte vaatenurgast“, mille juhendaja on Jelena Rootamm-Valter, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ilona Kuningas

20.05.2020